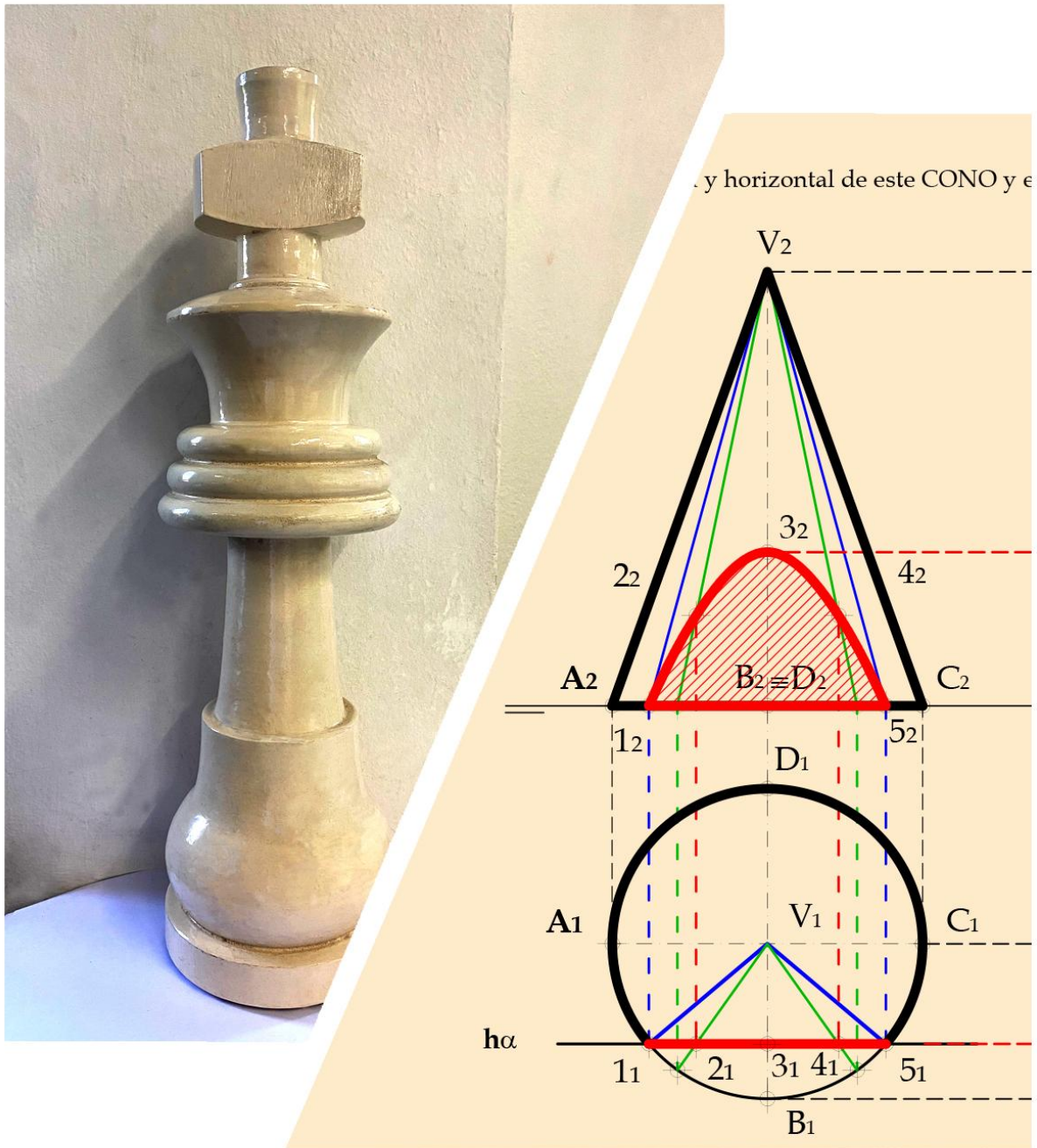

PROGRAMACIÓN DE DEBUXO

Departamento De Debuxo

Curso 2022 – 2023

Roberto Brañas Pérez

María Antonia Segura Alcázar

ÍNDICE	1
1.- INTRODUCCIÓN.	4
2.- PROGRAMACIÓN PARA A ESO.	6
ÍNDICE:	6
1. - INTRODUCCIÓN.	7
2. - CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.	7
3. OBXECTIVOS.	8
3.1. CURSO DE PRIMEIRO DA ESO.	8
3.2. CURSO DE TERCEIRO DA ESO.	9
3.3. CURSO CUARTO DA ESO.	9
4. CONTIDOS.	10
4.1. DIVISIÓN DA MATERIA POR ÁREAS DE COÑECEMENTO.	10
ÁREA 1: A CONSTRUCCIÓN DA IMAXE BIDIMENSIONAL.	10
ÁREA 2: A CONSTRUCCIÓN DA IMAXE TRIDIMENSIONAL.	10
ÁREA 3: A LECTURA DA IMAXE BIDIMENSIONAL.	10
ÁREA 4: A LECTURA DA IMAXE TRIDIMENSIONAL.	11
ÁREA 5: A CONSTRUCCIÓN E A LECTURA DAS MENSAXES AUDIOVISUAIS E MULTIMEDIA	11
4.2. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.	12
4.2.1. PRIMERO DA ESO	12
4.2.2. TERCEIRO DA ESO	17
4.2.3. CUARTO DA ESO	21
4.3. SECUENCIA DE CONTIDOS E TAREFAS POR CURSOS.	25
4.3.1. PRIMEIRO DA ESO.	25
4.3.2. TERCEIRO DA ESO.	26
4.3.3. CUARTO DA ESO.	28
4.4. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA ACADAR UNHA EVALUACIÓN POSITIVA.	29
5. AVALIACIÓN: CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN, PRODEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.	31
6.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.	32
7.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.	34
8. CRITERIOS DE AVALIACIÓN.	35
8.1. PRIMEIRO DA ESO.	35
8.2. TERCEIRO DA ESO.	36
8.3. CUARTO DA ESO	38
9.- AVALIACIÓN DA PRÁCTICA DOCENTE.	41
10.- PROGRAMA DE RECUPERACIÓN.	41
11. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.	43
12. AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS DE ADAPTACIÓN AOS GRUPOS.	45
13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.	45

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.	46
15.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.	47
16.- TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA.	47
17.- TRATAMENTO DO FOMENTO DAS TIC.	47
18.- TRATAMENTO DO FOMENTO DA CONVIVENCIA NO CENTRO.	48
19.- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.	48
3.- PROGRAMACIÓN PARA O BACHARELATO.	49
INDICE:	49
1.- DEBUXO TÉCNICO.	50
1.1.- OBXECTIVOS DE DEBUXO TÉCNICO:	50
1.2.- DEBUXO TÉCNICO I.	51
1.2.1. CONTIDOS (entenderanse tamén como contidos mínimos).	51
Bloque 1. Xeometría e debuxo técnico	51
Bloque 2. Sistemas de representación	52
Bloque 3. Normalización	52
<i>IX.- NORMALIZACIÓN INDUSTRIAL.</i>	52
1.2.2. PRIMERO DE BACHARELATO.	53
1.2.3. CRITERIOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.	58
1.3. DEBUXO TÉCNICO II	58
1.3.1. CONTIDOS.	58
TRIMESTRE 1: XEOMETRÍA PLANA.	58
TRIMESTRE 2: XEOMETRÍA DESCRIPTIVA.	59
TRIMESTRE 3: NORMALIZACIÓN INDUSTRIAL.	60
1.3.2.- CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.	61
1.3.3. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN.	65
1.3.4. CONTIDOS MÍNIMOS.	65
2.- DEBUXO ARTÍSTICO I.	69
2.1.- OBXECTIVOS.	69
2.2.- CONTIDOS.	69
2.3. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.	71
2.4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN.	74
3. DEBUXO ARTÍSTICO II.	77
3.1.- OBXECTIVOS.	77
3.2.- CONTIDOS.	77
3.3.- SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS:	78
1º TRIMESTRE:	78
2º TRIMESTRE:	78
3º TRIMESTRE:	79
3.4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN.	80
3.5. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.	83
4.- DEREITO AVALIACIÓN CONTINUA.	85
5.-. RECUPERACIÓN DA MATERIA PENDENTE.	86

6.-. METODOLOXÍA	86
7.-. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:	86

1.- INTRODUCCIÓN.

A.- Análise e valoración das aprendizaxes imprescindibles do curso anterior.

B.- Análise e valoración dos resultados da avaliación inicial de cada area e materia coa finalidade de detectar as carencias e necesidades do alumnado.

C.- Incorporación das aprendizaxes non adquiridas a programación do novo curso escolar.

A.- Análise e valoración das aprendizaxes imprescindibles do curso anterior.

A.1. ESO (Educación Plástica Visual e Audiovisual)

1º ESO: Impartíronse todas as aprendizaxes imprescindibles, aínda que, o nivel de profundidade e amplitude, puido verse minguado no terceiro trimestre, no que fai referencia aos contidos de linguaxe secuencial (o cómic).

3º ESO: Impartíronse todas as aprendizaxes imprescindibles, aínda que, o nivel de profundidade e amplitude, puido verse minguado no segundo trimestre, no que fai referencia á visualización e construción de obxectos tridimensionais.

4º ESO: Impartíronse todas as aprendizaxes imprescindibles e contidos a un bo nivel.

A.2. BACHARELATO (Debuxo Técnico)

1º Bach.: Impartíronse todas as aprendizaxes imprescindibles, aínda que, o nivel de profundidade e amplitude, puido verse minguado no terceiro trimestre, no que fai referencia aos contidos de sistemas de representación axonométrico, cónico e nalgún grupo, as seccións as figuras.

2º Bach.: Impartíronse todas as aprendizaxes imprescindibles, con bos resultados na proba de ABAU.

A.3. BACHARELATO (Debuxo Artístico)

1º Bacharelato: Impartíronse todas as aprendizaxes imprescindibles.

2º Bacharelato: Impartíronse todas as aprendizaxes imprescindibles.

B.- Análise e valoración dos resultados da avaliación inicial de cada area e materia coa finalidade de detectar as carencias e necesidades do alumnado.

B.1.- ESO (Educación Plástica Visual e Audiovisual)

1º ESO: alumnado procedente da educación primaria. De momento, non se aprecian carencias substanciais respecto a outros cursos escolares.

3º ESO: a nosa materia non ten presenza en 2º da ESO, por tanto, é un alumnado que adquiriu as aprendizaxes de 1º da ESO fai dous cursos escolares, non véndose afectado o rendemento como consecuencia da pandemia.

4º ESO: Aprécianse algunhas carencias no que fai referencia á visualización e construción de obxectos tridimensionais.

B.2.- BACHARELATO (Debuxo Técnico)

1º Bacharelato: alumnado procedente da educación secundaria obrigatoria con bo nivel inicial. De momento, non se aprecian carencias substanciais respecto a outros cursos escolares. O proceso de ensino deseñarase dende cero, sendo o máis importante a motivación pola aprendizaxe.

2º Bacharelato: o alumnado procedente do primeiro curso ten algunhas carencias no sistema diédrico (seccións planas) e sistema axonométrico. Faise necesario incluír, neste primeiro trimestre, un reforzo, incluíndo actividades específicas. Ademais, na segunda avaliación, partiremos dun nivel inicial básico para construír a aprendizaxe de maneira significativa

B.3.- BACHARELATO (Debuxo Artístico).

1º Bacharelato: De momento, non se aprecian carencias substanciais respecto a outros cursos escolares. Se se observasen ao longo do curso, faranse as adaptacións necesarias que será incluídas na memoria final de curso.

2º Bacharelato: De momento, non se aprecian carencias substanciais respecto a outros cursos escolares. Se se observasen ao longo do curso, faranse as adaptacións necesarias que serán incluídas na memoria final de curso.

C.- Incorporación das aprendizaxes non adquiridas a programación do novo curso escolar.

4º ESO: Realizarán actividades específicas para a visualización e construción de obxectos tridimensionais.

2º Bacharelato: Realizarán actividades específicas para o desenvolvemento do sistema diédrico (seccións planas) e sistema axonométrico. Faise necesario incluír, neste primeiro trimestre, un reforzo, incluíndo actividades específicas. Ademais, na segunda avaliación, partiremos dun nivel inicial básico para construír a aprendizaxe dunha maneira significativa.

Ou desenvolvemento farase dende un enfoque competencial e a través de propostas metodolóxicas activas e axustadas as necesidades concretas do alumnado e do grupo e que fomenten a colaboración e a participación do alumnado non seu proceso de aprendizaxe.

2.- PROGRAMACIÓN PARA A ESO.

Educación Plástica, Visual e Audiovisual.

ÍNDICE:

- 1. INTRODUCCIÓN.**
- 2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.**
- 3. OBXECTIVOS.**
 - 3.1. PRIMEIRO DA ESO.**
 - 3.2. TERCEIRO DA ESO.**
 - 3.3. CUARTO DA ESO.**
- 4.- CONTIDOS.**
 - 3.4. DIVISIÓN DA MATERIA POR ÁREAS DE COÑECEMENTO.**
 - 3.5. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.**
 - 3.5.1. PRIMEIRO DA ESO.**
 - 3.5.2. TERCEIRO DA ESO.**
 - 3.5.3. CUARTO DA ESO.**
 - 3.6. SECUENCIA DE CONTIDOS E TAREFAS POR CURSOS.**
 - 3.6.1. PRIMEIRO DA ESO.**
 - 3.6.2. TERCEIRO DA ESO.**
 - 3.6.3. CUARTO DA ESO.**
 - 3.7. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA ACADAR UNHA AVALIACIÓN POSITIVA.**
 - 3.8. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.**
- 4. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.**
- 5. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.**
- 6. CRITERIOS DE AVALIACIÓN.**
 - 6.1. PRIMEIRO DA ESO.**
 - 6.2. TERCEIRO DA ESO.**
 - 6.3. CUARTO DA ESO.**
- 7. AVALIACIÓN DA PRÁCTICA DOCENTE.**
- 8. PROGRAMA DE RECUPERACIÓN.**
 - 8.1. Materia durante o curso.**
 - 8.2. Materia pendente de outros cursos.**
- 9. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.**
- 10. AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS DE ADAPTACIÓN AOS GRUPOS.**
- 11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.**
- 12. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.**
- 13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.**
- 14. TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA.**
- 15. TRATAMENTO DO FOMENTO DAS TIC.**
- 16. TRATAMENTO DO FOMENTO DA CONVIVENCIA NO CENTRO.**
- 17. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS.**

1.- INTRODUCCIÓN.

Se noutras épocas históricas era a palabra, tanto na súa expresión oral como escrita, a principal forma de expresión e de transmisión de ideas e sentimentos, non cabe dúbida de que na época na que estamos inmersos/as a imaxe cobrou un protagonismo sen precedentes en ningunha outra época da historia da humanidade.

A materia de Educación Plástica, Visual e Audiovisual parte dos bloques impartidos na educación primaria na área de Educación Artística. A parte destinada á educación plástica xa anticipaba os mesmos bloques dos que parte a materia en ESO, baixo as denominacións de "Educación audiovisual", "Debuxo técnico" e "Expresión artística".

Nos tres primeiros cursos da ESO esta materia estrutúrase en tres bloques: "Expresión plástica", "Comunicación audiovisual" e "Debuxo técnico". En cuarto da ESO os bloques nos que se estrutura a materia son: "Expresión plástica", "Debuxo técnico", "Fundamentos do deseño" e "Linguaxe audiovisual e multimedia".

O bloque de "Expresión plástica" experimenta con materiais e técnicas diversas na aprendizaxe do proceso de creación. Inténtase darlle ao alumnado unha maior autonomía na creación de obras persoais, axudando a planificar mellor os pasos na realización de proxectos artísticos, tanto propios coma colectivos.

Analízanse as características da linguaxe audiovisual desde a cal se realiza a análise crítica das imaxes que nos rodean. Faise, tamén, especial fincapé no uso das tecnoloxías da información e da comunicación aplicadas á imaxe.

No bloque titulado "Debuxo técnico" trasládanse coñecementos teórico-prácticos sobre formas xeométricas e sistemas de representación, e aplícanse estes coñecementos á resolución de problemas e á realización de deseños.

No cuarto curso, considerando a madurez do alumnado e os coñecementos adquiridos, incorpórase o bloque de "Fundamentos do deseño", que vai permitir o coñecemento dos fundamentos do deseño nas súas diferentes áreas, desenvolvendo, desde un punto de vista práctico, os coñecementos adquiridos no resto de bloques.

2.- CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

Competencia en comunicación lingüística (CCL)

A competencias en comunicación lingüística refírese á utilización da linguaxe como instrumento tanto de comunicación oral e escrita como de aprendizaxe e de regulación de condutas e emocións. A comunicación en linguas estranxeiras esixe tamén posuír capacidades tales como a mediación e a comprensión intercultural. Esta competencia contribúe á creación dunha imaxe persoal positiva e fomenta as relacións construtivas cos demais e co entorno. Aprender a comunicarse é establecer lazos con outras persoas, é acercarnos a novas culturas que adquiren consideración e afecto na medida que se coñecen. O desenvolvemento da competencia lingüística é crave para aprender a resolver conflitos e para aprender a convivir.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

Habilidade para utilizar números e as súas operacións básicas, os símbolos e as formas de expresión e razoamento matemático para producir e interpretar informacións, para coñecer máis sobre aspectos cuantitativos e espaciais da realidade e para resolver problemas relacionados coa vida diaria e o mundo laboral.

Competencia dixital (CD)

Habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información e transformala en coñecemento. Inclúe aspectos diferentes que van dende o acceso e selección da información ata o uso e a transmisión desta en distintos soportes, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e a comunicación como un elemento esencial para informarse e comunicarse.

Competencia social e cívica (CSC) Esta competencia permite vivir en sociedade, comprender a realidade social do mundo en que se vive e exercer a cidadanía democrática. Incorpora formas de comportamento individual que capacitan ás persoas para convivir nunha sociedade cada vez máis plural, relacionarse cos demais, cooperar, comprometerse e afrontar os conflitos.

Adquirir esta competencia supón ser capaz de poñerse no lugar do outro, aceptar as diferenzas, ser tolerante e respectar os valores, as crenzas, as culturas e a historia persoal e colectiva dos outros.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Esta competencia supón apreciar, comprender e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de desfrute e enriquecemento persoal e consideralas como parte do patrimonio cultural dos pobos.

Competencia para aprender a aprender (CAA)

Aprender a aprender supón iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continualo de maneira autónoma. Supón tamén poder desenvolverse ante as incertidumes tratando de buscar respostas que satisfagan a lóxica do coñecemento racional. Implica admitir diversidade de respostas posibles ante un mesmo problema e encontrar motivación para buscalas dende diversos enfoques metodolóxicos.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Esta competencia refírese á posibilidade de optar cun criterio propio e levar adiante as iniciativas necesarias para desenvolver a opción elixida e facerse responsable dela, tanto no ámbito persoal como no social ou laboral.

A continuación indícase o xeito no que esta materia incide na obtención destas competencias clave:

A *conciencia e expresións culturais (CCEC)* adquirese fundamentalmente a través da área de educación plástica visual e audiovisual, estando presente ao longo de todo o currículo.

O alumnado aprende a mirar, ver, observar e percibir, e desde o coñecemento da linguaxe visual, a apreciar os valores estéticos e culturais das producións artísticas do propio patrimonio cultural e do alleo. Contribúese tamén a acadar esta competencia cando se experimenta e investiga con distintas técnicas plásticas e visuais para expresarse a través da imaxe.

A educación plástica visual e audiovisual colabora na adquisición do *sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)* dado que todo proceso de creación supón converter unha idea nun produto. Incide estreitamente en desenvolver estratexias de planificación, de previsión de recursos, de anticipación e avaliación de resultados. Deste xeito, sitúa o alumnado ante un proceso que o obriga a tomar decisións de maneira autónoma. Todo isto, xunto co espírito creativo, a experimentación, a investigación e a autocrítica, fomentan a iniciativa e autonomía persoal.

Esta materia constitúe un bo vehículo para o desenvolvemento da *competencia social e cívicas (CSC)*, na medida en que a creación artística supoña un traballo en equipo, promoveranse actitudes de respecto, tolerancia, cooperación, flexibilidade e contribuírase á adquisición de habilidades sociais.

A reflexión sobre os procesos e experimentación creativa contribúe a favorecer a *competencia para aprender a aprender (CAA)* que implica a aceptación dos propios erros como instrumento de mellora. A importancia que adquiren no currículo os contados relativos ao contorno audiovisual e multimedia, expresa o papel que se outorga a esta materia na adquisición da competencia no tratamento da información e, en particular, a que achega o mundo das imaxes. Ademais, o uso de recursos tecnolóxicos específicos non só supón un recurso válido para a produción de creacións visuais, senón que pola súa vez, colabora na adquisición da competencia dixital.

Esta área contribúe á adquisición da *competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)* desenvolvendo a linguaxe simbólica e profundando no coñecemento de aspectos espaciais da realidade, mediante a xeometría e a representación obxectiva das formas. Tamén mediante a utilización de procedementos relacionados co método científico, como a observación, a experimentación, o descubrimento e a reflexión e posterior análise. Así mesmo introduce valores de sustentabilidade e reciclaxe en canto as boas prácticas na utilización de materiais para a creación de obras.

A educación plástica visual e audiovisual enriquece a *competencia en comunicación lingüística (CCL)*, dado que, como toda forma de comunicación, posúe uns procedementos comúns que permiten facer uso duns recursos específicos para expresar ideas, sentimentos e emocións integrando a linguaxe plástica e visual con outras imaxes.

Esta materia contribúe a *competencia dixital (CD)* desenrolando habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información gráfica e transformala en coñecemento. A selección da información ata o uso e a transmisión desta en distintos soportes, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e a comunicación como un elemento esencial para informarse e comunicarse.

3. OBXECTIVOS.

3.1. CURSO DE PRIMEIRO DA ESO.

- Empregar o trazado xeométrico básico na realización dun deseño, valorando a súa función estrutural para un posterior coloreado artístico.
- Asimilar a linguaxe plástica como outra posíbel vía de comunicación, valorando a importancia de coñecer o seu alfabeto.

- Expresarse de forma creativa na realización de texturas valorando e aplicando a expresividade dos distintos materiais.
- Estruturar, de maneira coherente e flexíbel, o proceso de elaboración dunha obra, tendo en conta os resultados obtidos nas distintas fases da súa execución, para adecualos ó obxectivo proposto.
- Participar, de forma cooperativa, en traballos de grupo, asumindo as súas responsabilidades e desestimando calquera discriminación.
- Coñecer e realizar traballos con distintas técnicas pictóricas valorando o carácter expresivo de cada unha delas.

3.2 CURSO DE TERCEIRO DA ESO.

- Indagar sobre elementos do entorno e realizar una crítica das imaxes fundamentada na súa comprensión.
- Expresarse de forma creativa, transmitindo mensaxes de diversa índole, aplicando os códigos da linguaxe icónica.
- Expoñer xuízos con criterio persoal, superando convencionalismos sobre realizacións artísticas.
- Participar, de forma cooperativa, en traballos de grupo, asumindo as súas responsabilidades e desestimando calquera discriminación.
- Empregar, sen complexos nin inhibicións, a linguaxe plástica e visual, entendéndoa como instrumento de comunicación e como un medio de equilibrio persoal.
- Analizar, valorar e aplicar a expresividade dos diversos materiais e técnicas no proceso de realización dunha obra.
- Estruturar, de maneira coherente e flexíbel, o proceso de elaboración dunha obra, tendo en conta os resultados obtidos nas distintas fases da súa execución, para adecualos ó obxectivo proposto.
- Aplicar os elementos básicos da linguaxe plástica á representación dos diversos aspectos do seu entorno.
- Realizar comparacións entre diversos textos e imaxes, buscando puntos de encontro e diferencias significativas en medios de comunicación impresos.
- Valorar as obras de arte como parte do noso patrimonio e coidar da súa conservación.
- Coñecer e manexar correctamente os elementos básicos do deseño: croquis, sistemas de representación de debuxo técnico, delineación,..., adecuados ó seu nivel evolutivo.

3.3. CURSO CUARTO DA ESO.

- Empregar o debuxo como medio de expresión persoal coñecendo as propiedades dos elementos gráficos e os criterios fundamentais para a súa ordenación e composición no plano.
- Coñecer as diversas técnicas, procedementos e materiais adecuados para realizar configuracións, investigando experimentalmente as súas posibilidades e utilizándoas en función de determinadas finalidades comunicativas.
- Profundizar no mundo do Deseño dende un punto de vista teórico e práctico.
- Expresar con liberdade, autonomía e creatividade diversas solucións a proxectos complexos, que impliquen participación grupal e mostren todos os pasos de a elaboración.
- Empregar o cómic como un medio de expresión visual
- Coñecer a linguaxe do cinema e planificar gráficamente a escena dun filme.
- Partindo da súa realidade ou hábitat natural, chegar ó encontro persoal có artístico con actitude contemplativa e crítica.
- Analizar as formas naturais para aprender a súa estrutura e así poder representalas máis facilmente.
- Observar, valorar criticamente os anuncios televisivos tomando como base os coñecementos adquiridos.
- Empregar os sistemas descritivos para representar, dacordo os seus métodos específicos de trazado, estruturas sólidas máis complexas en secuencias espaciais de módulos tridimensionais; e incorporar recursos gráficoplásticos, acromáticos e cromáticos, que interpreten efectos lumínicos, na expresión ilusoria de volumes.

4.CONTIDOS.

4.1.DIVISIÓN DA MATERIA POR ÁREAS DE COÑECEMENTO.

ÁREA 1: A CONSTRUCCIÓN DA IMAXE BIDIMENSIONAL.

A) XEOMETRÍA.

- Trazados xeométricos básicos.
- As simetrías.
- Redes e módulos.
- Tanxencias e enlaces.
- Escalas.

B) ARTE.

- Técnicas pictóricas.
- Elementos plásticos básicos: punto, liña, plano.
- A cor plano.
- A textura visual.
- Composición 1.
- Gravado e estampación.
- Deseño gráfico.

ÁREA 2: A CONSTRUCCIÓN DA IMAXE TRIDIMENSIONAL.

A) XEOMETRÍA.

- Sistema de planos acotados.
- Sistema diédrico.
- Sistema axonométrico.
- Perspectiva cabeleira.
- Sistema cónico.
- Normalización industrial.

B) ARTE.

- O volume.
- Composición 2.
- Debuxo do natural: proporcións.
- Luces e sombras.
- A cor tridimensional.
- O modelado.
- Deseño industrial: prototipos e maquetas.
- Deseño de interiores.

ÁREA 3: A LECTURA DA IMAXE BIDIMENSIONAL.

- Elementos da linguaxe visual bidimensional e a súa sintaxe.
- Análises de obras pictóricas.
- Lectura da imaxe publicitaria fixa.
- Lectura do deseño gráfico.

ÁREA 4: A LECTURA DA IMAXE TRIDIMENSIONAL.

- Elementos da linguaxe visual tridimensional e a súa sintaxe.
- Análises de obras escultóricas.
- Análises de obras arquitectónicas.

ÁREA 5: A CONSTRUCCIÓN E A LECTURA DAS MENSAXES AUDIOVISUAIS E MULTIMEDIA

- A imaxe secuencial.
- A banda deseñada.
- O cinema.
- Lectura da imaxe publicitaria en movemento: anuncios televisivos.

	1º ESO	3º ESO	4º ESO
PRIMEIRO TRIMESTRE	ÁREA 1	ÁREA 1	ÁREA 2 AREA 4
SEGUNDO TRIMESTRE	ÁREA 1	ÁREA 2	ÁREA 1
TERCEIRO TRIMESTRE	ÁREA 5	ÁREA 3	ÁREA 5

4.2. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

4.2.1. PRIMERO DA ESO

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo da ESO, 1º curso				
Obxectivos		Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Expresión plástica				
b f n	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Elementos configurativos da imaxe: punto, liña e plano. ▪ B1.2. Aprecio do uso que os/as artistas fan do punto, a liña e o plano para aplicalo ás propias composicións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Identificar os elementos configuradores da imaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.1.1. Identifica e valora a importancia do punto, a liña e o plano, analizando de xeito oral e escrito imaxes e producións gráfico plásticas propias e alleas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n
<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.2.2. Experimenta co punto, a liña e o plano co concepto de ritmo, aplicándoos de forma libre e espontánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.2.3. Experimenta co valor expresivo da liña e o punto e as súas posibilidades tonais, aplicando distintos graos de dureza, distintas posicións do lapis de grafito ou de cor (tombado ou vertical) e a presión exercida na aplicación, en composicións a man alzada, estruturadas xeometricamente ou máis libres e espontáneas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC 			
a c d n o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Elementos de expresión plástica: liña, textura e cor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Expresar emocións utilizando distintos elementos configurativos e recursos gráficos: liña, puntos, cores, texturas, claroscuros, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.3.1. Realiza composicións que transmiten emocións básicas (calma, violencia, liberdade, opresión, alegría, tristura, etc.) utilizando diversos recursos gráficos en cada caso (claroscuro, liñas, puntos, texturas, cores, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
a f n	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Composición: elementos. ▪ B1.8. O ritmo na composición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Identificar e aplicar os conceptos de equilibrio, proporción e ritmo en composicións básicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.1. Analiza, identifica e explica oralmente, por escrito e graficamente, o esquema compositivo básico de obras de arte e obras propias, atendendo aos conceptos de equilibrio, proporción e ritmo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.2. Realiza composicións básicas con diferentes técnicas segundo as propostas establecidas por escrito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.3. Realiza composicións modulares con diferentes procedementos gráfico-plásticos en aplicacións ao deseño téxtil, ornamental, arquitectónico ou decorativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.4. Representa obxectos illados e agrupados do natural ou do ámbito inmediato, proporcionándoos en relación coas súas características formais e en relación co seu ámbito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. A cor coma fenómeno físico e visual. Mestura aditiva e mestura substractiva. ▪ B1.10. Círculo cromático. Cores complementarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Experimentar coas cores primarias e secundarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.1. Experimenta coas cores primarias e secundarias, estudando a síntese aditiva e substractiva e as cores complementarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.11. Texturas naturais e artificiais. Capacidade expresiva das texturas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Transcribe texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.6.1. Transcribe texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.12. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. Técnicas plásticas: secas, húmidas e mixtas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e mixtas: témpera, lapis de grafito e de cor; colaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.7.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico-plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade. ▪ EPVAB1.7.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas. ▪ EPVAB1.7.3. Experimenta coas témperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinceis, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampaxes, etc.), valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas. ▪ EPVAB1.7.4. Utiliza o papel como material, manipulándoo, resgando ou pregando, creando texturas visuais e táctiles, para crear composicións, colaxes matéricas e figuras tridimensionais. ▪ EPVAB1.7.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compóndoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos. ▪ EPVAB1.7.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas. ▪ EPVAB1.7.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto orde e estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSC
	Bloque 2. Comunicación audiovisual			

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Imaxe e a comunicación visual. Iconicidade. Graos de iconicidade. Imaxe figurativa e imaxe abstracta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Recoñecer os graos de iconicidade en imaxes presentes no ámbito comunicativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.1.1. Diferencia imaxes figurativas de abstractas. 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.1.2. Recoñece graos de iconicidade nunha serie de imaxes. 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.1.3. Crea imaxes con distintos graos de iconicidade baseándose nun mesmo tema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ f ▪ l ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Comunicación visual. Símbolos e iconas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Distinguir e crear tipos de imaxes segundo a súa relación significante-significado: símbolos e iconas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.2.1. Distingue símbolos de iconas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.2.2. Deseña símbolos e iconas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ c ▪ f ▪ g ▪ i ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. O cómic: medio de expresión. Linguaxe do cómic. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Analizar e realizar cómics aplicando os recursos de adecuadamente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.3.1. Deseña un cómic utilizando adecuadamente viñetas e lendas, globos, liñas cinéticas e onomatopeas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e ▪ h ▪ ñ ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Comunicación visual: características e elementos que interveñen nela. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Diferenciar e analizar os elementos que interveñen nun acto de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.4.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en actos de comunicación visual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ f ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Funcións das mensaxes na comunicación visual e audiovisual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Recoñecer as funcións da comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.5.1. Identifica e analiza os elementos que interveñen en actos de comunicación audiovisual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.5.2. Distingue a función ou funcións que predominan en mensaxes visuais e audiovisuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD

Bloque 3. Debuxo técnico

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Elementos xeométricos fundamentais: punto, liñas e direccións. Posicións relativas entre rectas: paralelas, cortantes e perpendiculares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Comprender e empregar os conceptos espaciais do punto, a liña e o plano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.1.1. Traza as rectas que pasan por cada par de puntos, usando a regra, e resalta o triángulo que se forma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Manexo da escuadra e cartabón para o trazado de paralelas, perpendiculares e rectas a 45°. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Construír distintos tipos de rectas, utilizando a escuadra e o cartabón, despois de repasar previamente estes conceptos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.2.1. Traza rectas paralelas, transversais e perpendiculares a outra dada, que pasen por puntos definidos, utilizando escuadra e cartabón con suficiente precisión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Circunferencia e círculo. A circunferencia como lugar xeométrico básico no plano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Coñecer con fluidez os conceptos de circunferencia, círculo e arco. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.3.1. Constrúe unha circunferencia lobulada de seis elementos, utilizando o compás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Manexo do compás. Dividir a circunferencia en dous, catro, seis ou oito partes iguais, usando o compás. Realizar motivos decorativos co manexo do compás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Utilizar o compás, realizando exercicios variados para familiarizarse con esta ferramenta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.4.1. Divide a circunferencia en seis partes iguais, usando o compás, e debuxa coa regra o hexágono regular e o triángulo equilátero que se posibilita. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Ángulos. Clasificación de ángulos y posicións relativas. ▪ B3.6. Trazado de ángulos con escuadra e cartabón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Comprender o concepto de ángulo e bisectriz e a clasificación de ángulos agudos, rectos e obtusos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.5.1. Identifica os ángulos de 30°, 45°, 60° e 90° na escuadra e no cartabón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Realizar operacións con ángulos. Medidas angulares. Transporte de medidas angulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Estudar a suma e a resta de ángulos, e comprender a forma de medilos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.6.1. Suma ou resta ángulos positivos ou negativos con regra e compás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Bisectriz dun ángulo. A bisectriz como lugar xeométrico básico no plano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Estudar o concepto de bisectriz e o seu proceso de construción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.7.1. Constrúe a bisectriz dun ángulo calquera, con regra e compás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Concepto de medida. Operacións con segmentos coa axuda da regra ou utilizando o compás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Diferenciar claramente entre recta e segmento tomando medidas de segmentos coa regra ou utilizando o compás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.8.1. Suma ou resta segmentos, sobre unha recta, medindo coa regra ou utilizando o compás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Mediatriz dun segmento. A mediatriz como lugar xeométrico básico no plano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Trazar a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra, e tamén utilizando regra, escuadra e cartabón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.9.1. Traza a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra, e tamén utilizando regra, escuadra e cartabón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Teorema de Thales. Aplicacións do teorema de Thales para dividir un segmento en partes iguais e para a escala dun polígono. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Estudar as aplicacións do teorema de Thales. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.10.1. Divide un segmento en partes iguais, aplicando o teorema de Thales. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.10.2. Escala un polígono aplicando o teorema de Thales. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g ▪ f ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Coñecer lugares xeométricos e defínilos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.11.1. Explica, verbalmente ou por escrito, os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisección, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.13. Triángulos. Clasificación dos triángulos en función dos seus lados e dos seus ángulos. Propiedade fundamental dos triángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Comprender a clasificación dos triángulos en función dos seus lados e dos seus ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.12.1. Clasifica calquera triángulo, observando os seus lados e os seus ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.14. Construción de triángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.13. Construír triángulos coñecendo tres dos seus datos (lados ou ángulos). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.13.1. Constrúe un triángulo coñecendo dous lados e un ángulo, ou dous ángulos e un lado, ou os seus tres lados, utilizando correctamente as ferramentas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.15. Liñas e puntos notables dos triángulos. Alturas, medianas, bisectrices e mediatrices dos triángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.14. Analizar as propiedades de puntos e rectas característicos dun triángulo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.14.1. Determina o baricentro, o incentro ou o circuncentro de calquera triángulo, construíndo previamente as medianas, as bisectrices ou as mediatrices correspondentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.16. Triángulo rectángulo: características e construción dun. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.15. Coñecer as propiedades xeométricas e matemáticas dos triángulos rectángulos, e aplicalas con propiedade á construción destes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.15.1. Debuxa un triángulo rectángulo coñecendo a hipotenusa e un cateto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.17. Cuadriláteros: clasificación e propiedades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.16. Coñecer os tipos de cuadriláteros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.16.1. Clasifica correctamente calquera cuadrilátero. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.18. Construción de cuadriláteros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.17. Executar as construcións máis habituais de paralelogramos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.17.1. Constrúe calquera paralelogramo coñecendo dous lados consecutivos e unha diagonal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.19. Polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.18. Clasificar os polígonos en función dos seus lados, recoñecendo os regulares e os irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.18.1. Clasifica correctamente calquera polígono de tres a cinco lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.20. Construción de polígonos regulares inscritos nunha circunferencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.19. Estudar a construción dos polígonos regulares inscritos na circunferencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.19.1. Constrúe correctamente polígonos regulares de ata cinco lados, inscritos nunha circunferencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT

4.2.2. TERCEIRO DA ESO

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. 1º ciclo de ESO, tercer curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Expresión plástica				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ f ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Proceso creativo. Métodos creativos aplicados a procesos de artes plásticas e deseño. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Coñecer e aplicar os métodos creativos gráfico-plásticos aplicados a procesos de artes plásticas e deseño. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.1.1. Crea composicións aplicando procesos creativos sinxelos, mediante propostas por escrito, axustándose aos obxectivos finais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.1.2. Coñece e aplica métodos creativos para a elaboración de deseño gráfico, deseños de produto, moda e as súas múltiples aplicacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ f ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. O proceso creativo desde a idea inicial ata a execución definitiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Crear composicións gráficas plásticas persoais e colectivas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.2.1. Reflexiona e avalía, oralmente e por escrito, o proceso creativo propio e alleo desde a idea inicial ata a execución definitiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. A imaxe como representación da realidade. Iconicidade na imaxe gráfica. Niveis de iconicidade. ▪ B1.4. O bosquexo ou apuntamento como estudo previo ao resultado final. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Debuxar con distintos niveis de iconicidade da imaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.3.1. Comprende e emprega os niveis de iconicidade da imaxe gráfica, elaborando bosquejos, apuntamentos, e debuxos esquemáticos, analíticos e miméticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Natureza da cor. Cor luz e cor pigmento. ▪ B1.6. Temperatura da cor. ▪ B1.7. Simbolismo da cor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Identificar e diferenciar as propiedades da cor luz e a cor pigmento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.1. Realiza modificacións da cor e as súas propiedades empregando técnicas propias da cor pigmento e da cor luz, aplicando as TIC, para expresar sensacións en composicións sinxelas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.2. Representa con claroscuro a sensación espacial de composicións volumétricas sinxelas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.3. Realiza composicións abstractas con diferentes técnicas gráficas para expresar sensacións por medio do uso da cor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ f ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Materiais e técnicas de debuxo e pintura. Técnicas plásticas: secas, húmidas e mixtas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e mixtas. Témpera e lapis de grafito e de cor; colaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.1. Utiliza con propiedade as técnicas gráfico-plásticas coñecidas aplicándoas de forma axeitada ao obxectivo da actividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.2. Utiliza o lapis de grafito e de cor, creando o claroscuro en composicións figurativas e abstractas mediante a aplicación do lapis de forma continua en superficies homoxéneas ou degradadas. 	▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.3. Experimenta coas témperas aplicando a técnica de diferentes formas (pinceis, esponxas, goteos, distintos graos de humidade, estampaxes, etc.), valorando as posibilidades expresivas segundo o grao de opacidade e a creación de texturas visuais cromáticas. 	▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.4. Utiliza o papel como material, manipulándoo, resgando ou pregando, creando texturas visuais e táctiles para crear composicións, colaxes matéricas e figuras tridimensionais. 	▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.5. Crea co papel recortado formas abstractas e figurativas compóndoas con fins ilustrativos, decorativos ou comunicativos. 	▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.6. Aproveita materiais reciclados para a elaboración de obras de forma responsable co medio e aproveitando as súas calidades gráfico-plásticas. 	▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.7. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en orde e estado perfectos, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades. 	▪ CSC
Bloque 2. Comunicación audiovisual				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Percepción visual. Proceso perceptivo. ▪ B2.2. Constantes perceptivas de forma, tamaño e cor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Identificar os elementos e factores que interveñen no proceso de percepción de imaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.1.1. Analiza as causas polas que se produce unha ilusión óptica aplicando coñecementos dos procesos perceptivos. 	▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Ilusións ópticas. ▪ B2.4. Leis ou principios da Gestalt. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Recoñecer as leis visuais da Gestalt que posibilitan as ilusións ópticas e aplicar estas leis na elaboración de obras propias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.2.1. Identifica e clasifica ilusións ópticas segundo as leis da Gestalt. 	▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.2.2. Deseña ilusións ópticas baseándose nas leis da Gestalt. 	▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Imaxe en movemento: posibilidades expresivas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Coñecer os fundamentos da imaxe en movemento e explorar as súas posibilidades expresivas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.3.1. Elabora unha animación con medios dixitais e/ou analóxicos. 	▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Linguaxe visual. Signo visual. Significante e significado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Identificar significativo e significado nun signo visual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.4.1. Distingue significativo e significado nun signo visual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ f ▪ h ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Linguaxe da imaxe. Aprender a ler a imaxe. ▪ B2.8. Denotación e connotación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Describir, analizar e interpretar unha imaxe, distinguindo os seus aspectos denotativo e connotativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.5.1. Realiza a lectura obxectiva dunha imaxe identificando, clasificando e describindo os seus elementos. ▪ EPVAB2.5.2. Analiza unha imaxe, mediante unha lectura subxectiva, identificando os elementos de significación, narrativos e as ferramentas visuais utilizadas, sacando conclusións e interpretando o seu significado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ l ▪ n ▪ ñ ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Fotografía. A fotografía como medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Analizar e realizar fotografías comprendendo e aplicando os fundamentos desta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.6.1. Identifica encadramentos e puntos de vista nunha fotografía. ▪ EPVAB2.6.2. Realiza fotografías con distintos encadramentos e puntos de vista, aplicando diferentes leis compositivas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Linguaxes visual e audiovisual: funcións e códigos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Utilizar de xeito axeitado as linguaxes visual e audiovisual con distintas funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.7.1. Deseña, en equipo, mensaxes visuais e audiovisuais con distintas funcións utilizando diferentes linguaxes e códigos, seguindo de xeito ordenado as fases do proceso (guión técnico, storyboard, realización, etc.), e valora de xeito crítico os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.11. Recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Identificar e recoñecer as linguaxes visuais apreciando os estilos e as tendencias, valorando, e respectando do patrimonio histórico e cultural, e gozando del. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.8.1. Identifica os recursos visuais presentes en mensaxes publicitarias visuais e audiovisuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12. Publicidade: principais recursos visuais empregados nela. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Identificar e empregar recursos visuais como as figuras retóricas na linguaxe publicitaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.9.1. Deseña unha mensaxe publicitaria utilizando recursos visuais como as figuras retóricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.13. Cine. O cine como medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Apreciar a linguaxe do cine analizando obras de xeito crítico, situándoas no seu contexto histórico e sociocultural, e reflexionando sobre a relación da linguaxe cinematográfica coa mensaxe da obra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.10.1. Reflexiona criticamente sobre unha obra de cine, situándoa no seu contexto e analizando a narrativa cinematográfica en relación coa mensaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Lugares xeométricos fundamentais. Circunferencia, mediatriz, bisectriz e mediana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Coñecer lugares xeométricos e defínilos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.1.1. Explica verbalmente ou por escrito os exemplos máis comúns de lugares xeométricos (mediatriz, bisectriz, circunferencia, esfera, rectas paralelas, planos paralelos, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Polígonos. Polígonos regulares e irregulares. Clasificación dos polígonos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Clasificar os polígonos en función dos seus lados, recoñecendo os regulares e os irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.2.1. Clasifica correctamente calquera polígono de tres a cinco lados, diferenciando claramente se é regular ou irregular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Construción de polígonos regulares dado o lado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Estudar a construción de polígonos regulares coñecendo o lado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.3.1. Constrúe correctamente polígonos regulares de ata cinco lados, coñecendo o lado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Tanxencias e enlaces. Propiedades e consideracións xeométricas das tanxencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Comprender as condicións dos centros e as rectas tanxentes en distintos casos de tanxencia e enlaces. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.4.1. Resolve correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias, utilizando adecuadamente as ferramentas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.4.2. Resolve correctamente os casos de tanxencia entre circunferencias e rectas, utilizando adecuadamente as ferramentas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Tanxencias e enlaces en curvas técnicas: óvalos e ovoídes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Comprender a construción do óvalo e do ovoíde básicos, aplicando as propiedades das tanxencias entre circunferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.5.1. Constrúe correctamente un óvalo regular, coñecendo o diámetro maior. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Propiedades e características das tanxencias en óvalos e ovoídes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Analizar e estudar as propiedades das tanxencias nos óvalos e nos ovoídes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.6.1. Constrúe varios tipos de óvalos e ovoídes, segundo os diámetros coñecidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Enlaces en curvas técnicas. Espirais: propiedades e características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Aplicar as condicións das tanxencias e enlaces para construír espirais de dous, tres, catro e cinco centros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.7.1. Constrúe correctamente espirais de dous, tres, catro e cinco centros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Redes modulares: cadrada e triangular. ▪ B3.9. Concepto de simetría, xiro e translación aplicado as composicións modulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Estudar os conceptos de simetrías, xiros e translacións aplicándoos ao deseño de composicións con módulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.8.1. Executa deseños aplicando repeticións, xiros e simetrías de módulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Representación obxectiva de sólidos. Introducción aos sistemas de medida e sistemas perspectivivos. Vistas diédricas dun sólido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Comprender o concepto de proxección e aplicalo ao debuxo das vistas de obxectos, con coñecemento da utilidade das anotacións, practicando sobre as tres vistas de obxectos sinxelos e partindo da análise das súas vistas principais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.9.1. Debuxa correctamente as vistas principais de volumes frecuentes, identificando as tres proxeccións dos seus vértices e as súas arestas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Introducción ás axonometrías e ás súas características. Axonometría cabeleira aplicada a volumes sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Comprender e practicar o procedemento da perspectiva cabeleira aplicada a volumes elementais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.10.1. Constrúe a perspectiva cabeleira de prismas e cilindros simples, aplicando correctamente coeficientes de redución sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Axonometría isométrica aplicada a volumes sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Comprender e practicar os procesos de construción de perspectivas isométricas de volumes sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.11.1. Realiza perspectivas isométricas de volumes sinxelos, utilizando correctamente a escuadra e o cartabón para o trazado de paralelas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
--	---	---	--	--

4.2.3. CUARTO DA ESO

Educación Plástica, Visual e Audiovisual. Cuarto da ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Expresión plástica				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. A linguaxe plástica e visual na creación da composición artística. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Realizar composicións creativas, individuais e en grupo, que evidencien as capacidades expresivas da linguaxe plástica e visual, desenvolvendo a creatividade e expresándoa preferentemente coa subxectividade da súa linguaxe persoal ou empregando os códigos, a terminoloxía e os procedementos da linguaxe visual e plástica, co fin de enriquecer as súas posibilidades de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.1.1. Realiza composicións artísticas seleccionando e utilizando os elementos da linguaxe plástica e visual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Leis da composición. ▪ B1.3. Leis da composición: movemento, ritmo e liñas de forza. ▪ B1.4. Cor como ferramenta simbólica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Realizar obras plásticas experimentando e utilizando diferentes soportes e técnicas, tanto analóxicas coma dixitais, valorando o esforzo de superación que supón o proceso creativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.2.1. Aplica as leis de composición, creando esquemas de movementos e ritmos, empregando os materiais e as técnicas con precisión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.2.2. Estuda e explica o movemento e as liñas de forza dunha imaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.2.3. Cambia o significado dunha imaxe por medio da cor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Técnicas de expresión gráfico-plásticas. Experimentación con diversos materiais. ▪ B1.6. Interese pola investigación sobre materiais, soportes, técnicas e ferramentas con fins concretos, así como a utilización das tecnoloxías da información nas creación propias. ▪ B1.7. Iniciativa, creatividade e autoesixencia no proceso de produción propio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Elixir os materiais e as técnicas máis axeitadas para elaborar unha composición sobre a base duns obxectivos prefixados e da autoavaliación continua do proceso de realización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.3.1. Coñece e elixe os materiais máis axeitados para a realización de proxectos artísticos. ▪ EPVAB.1.3.2. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas, mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ g ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Seguimento do proceso de creación: bosquexo, proxecto, presentación final e avaliación (reflexión propia e avaliación colectiva). ▪ B1.9. Elaboración de proxectos plásticos de forma cooperativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Realizar proxectos plásticos que comporten unha organización de forma cooperativa, valorando o traballo en equipo coma fonte de riqueza na creación artística. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.4.1. Entende o proceso de creación artística e as súas fases, e aplica á produción de proxectos persoais e de grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ f ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.10. Lectura e valoración de obras artísticas e imaxes en distintos soportes. ▪ B1.11. Análise de distintas obras de arte situándoas na época, na técnica e no estilo aos que pertencen. Valoración do patrimonio artístico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Recoñecer en obras de arte a utilización de elementos e técnicas de expresión, apreciar os estilos artísticos, valorar o patrimonio artístico e cultural como un medio de comunicación e satisfacción individual e colectiva, e contribuir á súa conservación a través do respecto e divulgación das obras de arte. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB1.5.1. Explica, empregando unha linguaxe axeitada, o proceso de creación dunha obra artística, e analiza os soportes, os materiais e as técnicas gráfico-plásticas que constitúen a imaxe, así como os seus elementos compositivos. ▪ EPVAB1.5.2. Analiza e le imaxes de obras de arte e sitúaaas no período ao que pertencen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CSIEE ▪ CCEC
Bloque 2. Debuxo técnico				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Utensilios de debuxo técnico: estudo e manexo. ▪ B2.2. Trazados xeométricos: cuadriláteros, polígonos regulares e división da circunferencia. ▪ B2.3. Tanxencias e enlaces. ▪ B2.4. Aplicación dos procedementos de trazado de cuadriláteros, polígonos, tanxencias e enlaces no deseño de motivos xeométricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Analizar a configuración de deseños realizados con formas xeométricas planas, creando composicións onde interveñan diversos trazados xeométricos, utilizando con precisión e limpeza os materiais de debuxo técnico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.1.1. Diferencia o sistema de debuxo descritivo do perceptivo. ▪ EPVAB2.1.2. Resolve problemas sinxelos referidos a cuadriláteros e polígonos utilizando con precisión os materiais de debuxo técnico. ▪ EPVAB2.1.3. Resolve problemas básicos de tanxencias e enlaces. ▪ EPVAB2.1.4. Resolve e analiza problemas de configuración de formas xeométricas planas e aplica á creación de deseños persoais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2. 5. Interpretación das pezas a través das súas vistas diédricas. ▪ B2.6. Trazado, medidas e posición correctas das vistas de pezas sinxelas. Liñas vistas e ocultas. Esbozo á man alzada e con utensilios de debuxo técnico. ▪ B2.7. Perspectiva cabeleira. Posición dos eixes e coeficiente de redución. Liñas vistas e ocultas. Rotulaxe. Escalas. ▪ B2.8. Sistema axonométrico: isometría. Posición dos eixes. Liñas vistas e ocultas. Rotulaxe. Escalas. ▪ B2.9. Perspectiva cónica central. ▪ B2.10. Perspectiva cónica oblicua. ▪ B2.11. Análise das posibilidades da posición do punto de vista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Diferenciar e utilizar os sistemas de representación gráfica, recoñecendo a utilidade do debuxo de representación obxectiva no ámbito das artes, a arquitectura, o deseño e a enxeñaría. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.2.1. Visualiza formas tridimensionais definidas polas súas vistas principais. ▪ EPVAB2.2.2. Debuxa as vistas (alzado, planta e perfil) de figuras tridimensionais sinxelas. ▪ EPVAB2.2.3. Debuxa perspectivas de formas tridimensionais, utilizando e seleccionando o sistema de representación máis axeitado. ▪ EPVAB2.2.4. Realiza perspectivas cónicas frontais e oblicuas, elixindo o punto de vista máis adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CMCCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12. Debuxo asistido por computador. Trazado de pezas planas e tridimensionais sinxelas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Utilizar programas de debuxo por computador para construír trazados xeométricos e pezas sinxelas nos sistemas de representación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB2.3.1. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a creación de deseños xeométricos sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT
--	---	--	--	--

Bloque 3. Fundamentos do deseño				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Análise das linguaxes visuais cotiás (arte, deseño, publicidade, etc.). ▪ B3.2. Fases do proceso de deseño. ▪ B3.3. Análise da estética e a funcionalidade do deseño industrial de obxectos. ▪ B3.4. Análise da estética e funcionalidade do feísmo arquitectónico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Percibir e interpretar criticamente as imaxes e as formas do seu ámbito cultural, con sensibilidade cara ás súas calidades plásticas, estéticas e funcionais, e apreciando o proceso de creación artística, en obras propias e alleas, e distinguir e valorar as súas fases. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.1.1. Coñece os elementos e as finalidades da comunicación visual. ▪ EPVAB3.1.2. Observa e analiza os obxectos do contorno na súa vertente estética, de funcionalidade e de utilidade, utilizando a linguaxe visual e verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ c ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Campos de aplicación do deseño. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Identificar os elementos que forman a estrutura da linguaxe do deseño. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.2.1. Identifica e clasifica obxectos en función da familia ou a rama do deseño. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Deseño de composicións modulares utilizando trazados xeométricos. ▪ B3.7. Compoñentes da imaxe corporativa: nome, cor, tipografía, logotipo, deseño, etc. ▪ B3.8. Secuenciación e elaboración de proxectos creativos adaptados ás áreas do deseño. ▪ B3.9. Informática ao servizo dos proxectos de deseño. ▪ B3.10. Planificación dun proxecto artístico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Realizar composicións creativas que evidencien as calidades técnicas e expresivas da linguaxe do deseño adaptándoas ás áreas, e valorando o traballo en equipo para a creación de ideas orixinais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB3.3.1. Realiza distintos tipos de deseño e composicións modulares utilizando as formas xeométricas básicas, estudando a organización do plano e do espazo. ▪ EPVAB3.3.2. Coñece e planifica as fases de realización da imaxe corporativa dunha empresa. ▪ EPVAB3.3.3. Realiza composicións creativas e funcionais adaptándoas ás áreas do deseño, valorando o traballo organizado e secuenciado na realización de calquera proxecto, así como a exactitude, a orde e a limpeza nas representacións gráficas. ▪ EPVAB3.3.4. Utiliza as novas tecnoloxías da información e da comunicación para levar a cabo os seus propios proxectos artísticos de deseño. ▪ EPVAB3.3.5. Planifica os pasos na realización de proxectos artísticos e respecta o realizado por compañeiros e compañeiras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CSIEE ▪ CCEC

Bloque 4. Linguaxe audiovisual e multimedia				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Tipos de planos cinematográficos. Análise dos factores expresivos e a súa simboloxía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Identificar os elementos que forman a estrutura narrativa e expresiva básica da linguaxe audiovisual e multimedia, e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.1.1. Analiza os tipos de plano que aparecen en películas cinematográficas, valorando os seus factores expresivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Realización dun storyboard. 	describir correctamente os pasos necesarios para a produción dunha mensaxe audiovisual, e valorando o labor de equipo.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.1.2. Realiza un storyboard a modo de guión para a secuencia dunha película. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ j ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Estudo de planos, angulacións e movementos de cámara no cine. ▪ B4.4. Criterios estéticos na elaboración de fotografías. ▪ B4.5. Finalidade expresiva das imaxes fotoxornalísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Recoñecer os elementos que integran as linguaxes audiovisuais e as súas finalidades 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.2.1. Ve películas cinematográficas nas que identifica e analiza os planos, as angulacións e os movementos de cámara. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB.4.2.2. Analiza e realiza fotografías, tendo en conta criterios estéticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.2.3. Compila imaxes de prensa e analiza as súas finalidades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Creación dixital de imaxes. ▪ B4.7. Deseño dun proxecto publicitario. ▪ B4.8. Desenvolvemento dun proxecto persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Realizar composicións creativas a partir de códigos utilizados en cada linguaxe audiovisual, amosando interese polos avances tecnolóxicos vinculados a estas linguaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.3.1. Elabora imaxes dixitais utilizando programas de debuxo por computador. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.3.2. Proxecta un deseño publicitario utilizando os elementos da linguaxe gráfico-plástica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.3.3. Realiza un proxecto persoal seguindo o esquema do proceso de creación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h ▪ n ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Análise crítica da linguaxe publicitaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Amosar unha actitude crítica ante as necesidades de consumo creadas pola publicidade, rexeitando os elementos desta que supoñan discriminación sexual, social ou racial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EPVAB4.4.1. Analiza elementos publicitarios cunha actitude crítica desde o coñecemento dos elementos que os compoñen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC

4.3. SECUENCIA DE CONTIDOS E TAREFAS POR CURSOS.

4.3.1. PRIMEIRO DA ESO.

TRIMESTRE 1. BLOQUE 1: Expresión plástica.

APLICACIÓN PROXECTO 1: “**MANEXAR OS ELEMENTOS PLÁSTICOS: RETRATO PUNTILLISTA, GAMAS CROMÁTICAS E TEXTURAS**”.

- A linguaxe visual.
- Os elementos plásticos máis sinxelos: punto, liña, plano.
- Técnicas pictóricas: a témpera.
- A cor plana: Círculo cromático: primarios, secundarios, terciarios. Gammas monocromáticas de cinco tonos.

A textura visual: recursos plásticos.

TRIMESTRE 2. BLOQUE 3: Debuxo Técnico.

APLICACIÓN EN PROXECTO 2: “**DESEÑAR UNHA REDE MODULAR**”.

- **Trazados xeométricos básicos:**
 - ✓ Manexo do instrumental de debuxo técnico: Raiados.
 - ✓ Trazado de paralelas e perpendiculares.
 - ✓ Cuadrículas.
 - ✓ Trazado de circunferencias.
 - ✓ Ángulos máis coñecidos.
 - ✓ División do plano.
 - ✓ Triángulos.
 - ✓ Cuadriláteros.
 - ✓ Polígonos regulares: división da circunferencia en partes iguais.
- **Transformacións xeométricas sobre o plano:**
 - ✓ Simetrías: central, axial.
 - ✓ Translación.
 - ✓ Xiros.
- **Redes e módulos:**
 - ✓ Módulos e redes na natureza e no deseño.
 - ✓ Módulos e redes básicos. Composicións modulares.
 - ✓ Submódulos e transformacións de módulos básicos.

TRIMESTRE 3. BLOQUE 2: Comunicación audiovisual.

APLICACIÓN PROXECTO 3: “**REALIZAR UNHA BANDA DESEÑADA**”.

- Imaxe e comunicación audiovisual. Iconicidade.
- A banda deseñada: concepto e estilos.
- A relación imaxe-texto.
- Técnicas: lapis, lápices de cores, tinta china, acuarela.
- Montaxe e deseño da páxina: a maquetación.
-

Tipoloxías de Tarefas en primeiro da ESO:

- Emprego dos instrumentos de trazado.
- Representación de formas xeométricas.
- Organización xeométrica do plano, a partir de estruturas modulares básicas.
- Elaboración de composicións con submódulos e con módulos transformados.
- Emprego de distintas técnicas para reproducir signos gráfico-plásticos e aplicalos nas súas representacións.
- Emprego do debuxo para captar e plasmar obxectos e formas do entorno e para expresar sentimentos e ideas sobre un soporte bidimensional.
- Investigación experimental a partir da obtención de matices de cor (mesturas aditivas e substractivas).
- Percepción das texturas e investigación experimental.
- Análises dos elementos que conflúen na ilustración.
- Observación e análises dos diferentes tipos de cómic.
- Emprego das técnicas da ilustración para crear composicións de carácter expresivo.
- Emprego do cómic como código que integra a linguaxe verbal e a linguaxe visual.
- Gusto pola exactitude, orde e limpeza na elaboración de composicións plásticas.
- Valoración da capacidade ordenadora.
- Observación e percepción das formas.
- Apreciación do orde interno en composicións modulares.
- Recoñecemento do valor que teñen os linguaxes visuais para aumentar as posibilidades de comunicación.
- Valorar a actividade perceptiva como creadora de imaxes.
- Superación de estereotipos referidos ó emprego da cor.
- Búsqueda de solucións orixinais ó enfrontarse a representacións gráficas e plásticas.
- Disposición a explorar as propias posibilidades artísticas e gusto por poñelas en práctica.
- Curiosidade e interese por coñecer outras técnicas de expresión plástica e visual.
- Valoración do proceso da planificación como factor importante para a resolución satisfactoria de problemas.

4.3.2. TERCEIRO DA ESO.

TRIMESTRE 1: “DESEÑAR O ENVOLTORIO PLANO DUN OBXECTO”.

- Trazados xeométricos básicos.
 - ✓ Instrumentos de debuxo.
 - ✓ Paralelas e perpendiculares.
 - ✓ Operacións con segmentos.
 - ✓ Operacións con ángulos. Arco capaz.
 - ✓ Triángulos.
 - ✓ Cuadriláteros.
 - ✓ Polígonos regulares.
 - ✓ Tanxencias e enlaces.
- Escalas.
- Fases no deseño dun produto: análise, ideas, bocetos e prototipo.

TRIMESTRE 2: “CONSTRUCCIÓN DUN MODELO TRIDIMENSIONAL”.

- O sistema diédrico no deseño tridimensional.
- As vistas: planta, alzado, perfil.
- O croquis acotado.
- Representación diédrica de sólidos xeométricos sinxelos: prisma, pirámide, cono, cilindro.
- A visión espacial dos poliedros regulares: tetraedro, hexaedro, octaedro, dodecaedro, icosaedro.
- Desenrolos.
- Modelos 3D: maquetas, envases, caleidociclos, mobiliario.
- Recursos decorativos.

TRIMESTRE 3: “ANÁLISE DE OBRAS PICTÓRICAS”.

- Lectura obxectiva:
 - ✓ Descrición de obxectos e personaxes.
 - ✓ Elementos visuais: puntos, liñas, planos, a luz, cores, texturas.
 - ✓ O encadre.
 - ✓ A composición.
- Lectura subxectiva:
 - ✓ Biografía do autor.
 - ✓ Estilo pictórico.
 - ✓ Iconografía, simboloxía da obra.
 - ✓ Significado persoal.
 - ✓ Interpretacións e manipulacións.

Tipoloxías de tarefas 3º ESO:

- Resolución de problemas de tanxencias e de enlaces e creación de formas a partir da súa aplicación.
- Observación e análises dos polígonos regulares na natureza, no arte e no deseño.
- Realización de composicións cromáticas.
- Representación bidimensional do volume mediante os sistemas de representación.
- Representación do alzado, planta e perfil de figuras xeométricas sinxelas.
- Paso do plano a volume recoñecendo a importancia da correcta acotación do plano obradoiro.
- A estética decorativa dun deseño.
- Observación e análise da representación do espazo na pintura.
- Búsqueda, recompilación, análise e arquivo de obras pictóricas.
- Diferenciación do tratamento dun tema a través da historia da arte.
- Manipulación da obra de arte.

4.3.3. CUARTO DA ESO.

TRIMESTRE 1: “PROXECTAR UNHA CADEIRA”.

- Sistemas de representación:
 - ✓ Diédrico: planta, alzado y perfil.
 - ✓ Perspectivas: isométrica e cónica (deseño de actividades específicas para a visualización e construción de obxectos tridimensionais como reforzo do curso anterior)
- As escalas.
- Simbología.
- Deseño de interiores e decoración:
 - ✓ Fundamentos.
 - ✓ Iluminación.
 - ✓ Color.
 - ✓ Texturas.
 - ✓ Distribución.
 - ✓ Estilos.

TRIMESTRE 2: “PINTAR DE MANEIRA ARTÍSTICA”.

- Teorías da composición I e II.
- Pintura do natural.
- As tres dimensións da cor. Harmonías.
- Técnicas pictóricas: acuarela, acrílico, óleo.
- A exposición da obra.

TRIMESTRE 3: “SABER FACER, SABER LER: UN CÓMIC, UNA PELÍCULA, UN SPOT”.

- A estrutura da linguaxe cinematográfica.
- Lectura publicitaria: os anuncios televisivos.

“PERCEPCIÓN E REPRESENTACIÓN DO VOLUME”.

- Concepto de volume.
- O modelado en barro: vulto redondo e releve.
- O vaciado.
- A ensamblaxe.
- A escultura contemporánea: instalacións.

Tipoloxías de tarefas 4º ESO:

- Realización de croquis acotados e delineados de obxectos do entorno.
- Elaboración da perspectiva isométrica e cónica como un recurso fundamental na presentación do espazo no plano.
- Emprego da perspectiva cónica frontal no deseño de interiores.
- Emprego da pintura para captar e plasmar obxectos e formas do entorno e para expresar sentimentos e ideas sobre un soporte bidimensional.
- Emprego, estudio e prácticas comparativas entre as diversas técnicas de pintura.
- Pintura de bodegóns e paisaxes do entorno empregando as diferentes técnicas.
- Comparación de interpretacións diferentes dun mesmo modelo.
- Realización de composicións plásticas e fotográficas.
- Creación de obras abstractas nas que se apliquen algunhas leis compositivas.

- Análises da composición, de luces e as sombras.
- Emprego da proporción en representacións de obxectos o de figuras.
- Emprego da técnica da fотомontage para crear composicións.
- Observación e análises dos elementos que compoñen un filme.
- Creación de un story-board para unha escena dunha película.
- Observación e análises dos elementos que compoñen un anuncio televisivo.
- Creación dun spot.
- Creación de traballos plásticos en barro.
- Experimentación con técnicas escultóricas contemporáneas.

4.4.MÍNIMOS ESIXIBLES PARA ACADAR UNHA EVALUACIÓN POSITIVA.

4.4.1.- PRIMERO DA ESO.

Recoñecer a importancia da imaxe nos medios de comunicación de masas, a súa influencia no pensamento social e actuar de modo crítico ante as mensaxes visuais.

Valorar a expresión plástica como medio de expresión artística de sociedades e culturas diferentes. Apreciála como un xeito de entendemento e concordia entre pobos, valorando as súas similitudes e diferenzas.

Recoñecer, comprender e valorar as manifestacións da cultura galega, apreciando o patrimonio cultural e contribuíndo á súa conservación e mellora.

Sensibilizar o alumnado ante o goce artístico e acadar os recursos suficientes para apreciar as diferentes representacións artísticas.

Adquirir e empregar con precisión a terminoloxía específica da linguaxe plástica e visual.

Desenvolver o pensamento lóxico e matemático na resolución do proceso creativo aplicado á representación de formas e espazos mediante o emprego das proporcións e da perspectiva.

Expresarse con creatividade, utilizando as diversas ferramentas e técnicas plásticas e visuais, relacionándoas con outras linguaxes e aplicando nas súas creacións as tecnoloxías da información e da comunicación máis axeitadas.

Utilizar a linguaxe plástica para expresar emocións e sentimentos, vivencias e ideas, contribuíndo á comunicación, reflexión crítica e respecto entre as persoas.

Planificar e reflexionar, de forma individual ou colectiva, sobre o proceso de realización dun obxecto partindo duns obxectivos prefixados e revisar e valorar, ao final de cada fase, o estado do seu desenvolvemento.

Aplicar as distintas técnicas de traballo cooperativo fomentando a responsabilidade e favorecendo o diálogo e a comunicación.

Establecer unha actitude positiva ante os novos retos, admitindo os erros e valorando os acertos como parte do proceso de formación do individuo.

4.4.2.- TERCEIRO DA ESO.

Recoñecer a importancia da imaxe nos medios de comunicación de masas, a súa influencia no pensamento social e actuar de modo crítico ante as mensaxes visuais.

Valorar a expresión plástica como medio de expresión artística de sociedades e culturas diferentes. Apreciála como un xeito de entendemento e concordia entre pobos, valorando as súas similitudes e diferenzas.

Recoñecer, comprender e valorar as manifestacións da cultura galega, apreciando o patrimonio cultural e contribuíndo á súa conservación e mellora.

Sensibilizar o alumnado ante o goce artístico e acadar os recursos suficientes para apreciar as diferentes representacións artísticas.

Adquirir e empregar con precisión a terminoloxía específica da linguaxe plástica e visual.

Desenvolver o pensamento lóxico e matemático na resolución do proceso creativo aplicado á representación de formas e espazos mediante o emprego das proporcións e da perspectiva.

Expresarse con creatividade, utilizando as diversas ferramentas e técnicas plásticas e visuais, relacionándoas con outras linguaxes e aplicando nas súas creacións as tecnoloxías da información e da comunicación mais axeitadas.

Utilizar a linguaxe plástica para expresar emocións e sentimentos, vivencias e ideas, contribuíndo á comunicación, reflexión crítica e respecto entre as persoas.

Planificar e reflexionar, de forma individual ou colectiva, sobre o proceso de realización dun obxecto partindo duns obxectivos prefixados e revisar e valorar, ao final de cada fase, o estado do seu desenvolvemento.

Aplicar as distintas técnicas de traballo cooperativo fomentando a responsabilidade e favorecendo o diálogo e a comunicación.

Establecer unha actitude positiva ante os novos retos, admitindo os erros e valorando os acertos como parte do proceso de formación do individuo.

4.4.3.- CUARTO DA ESO.

Observar, percibir, comprender e interpretar de forma crítica as imaxes da contorna natural e cultural, sendo sensible ás súas calidades plásticas, estéticas e funcionais.

Apreciar os valores culturais e estéticos, identificando, interpretando e valorando os seus contidos; enténdelos como parte da diversidade cultural, contribuíndo ao seu respecto, conservación e mellora.

Comprender as relacións da linguaxe plástica e visual con outros linguaxes e elixir a fórmula expresiva máis adecuada en función das necesidades de comunicación.

Expresarse con creatividade, mediante as ferramentas da linguaxe plástica e visual e saber relacionalas con outros ámbitos de coñecemento.

Utilizar a linguaxe plástica para representar emocións e sentimentos, vivencias e ideas, contribuíndo á comunicación, reflexión crítica e respecto entre as persoas.

Utilizar as diversas técnicas plásticas e visuais e as tecnoloxías da información e a comunicación para aplicalas nas propias creacións.

Representar corpos e espazos simples mediante o uso da perspectiva, as proporcións e a representación das calidades das superficies e o detalle de maneira que sexan eficaces para a comunicación.

Planificar e reflexionar, de forma individual e cooperativa, sobre o proceso de realización dun obxecto partindo duns obxectivos prefixados e revisar e valorar, ao final de cada fase, o seu estado de consecución.

Relacionarse con outras persoas participando en actividades de grupo con flexibilidade e responsabilidade, favorecendo o diálogo, a colaboración e a comunicación.

5. AVALIACIÓN: CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN, PRODEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

Para avaliar a materia poderanse utilizar os seguintes instrumentos:

Probas escritas (exame clásico), podendo ser este de preguntas curtas, de respostas directas, de tipo test, de resolución de problemas, ou de preguntas teóricas a desenrolar.

Traballos feitos individualmente ou en grupo, feitos na clase ou na casa.

Anotacións procedentes derivadas da observación directa, como saídas didácticas, da clase, da capacidade organizativa, da presentación dos traballos, etc.....

Valoración da curiosidade e interese pola materia, do comportamento, da integración no grupo de traballo, da creatividade e investigación persoal.

Outras anotacións derivadas da observación directa.

6.-. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

A metodoloxía a desenrolar nas distintas unidades didácticas será variada anque, basicamente, seguirá as bases dunha “metodoloxía activa”:

1ª fase: método de debate, de diálogo colectivo.

Cunha finalidade motivadora e avaliadora das capacidades e intereses iniciais. Ademais, intentarase tomar como base para a discusión algún tema relacionado coa transversalidade do currículo.

2ª fase: método expositivo e demostrativo combinado co método por descubrimento.

Nalgunhas ocasións, o alumno comezará por experimentar libremente, con autonomía plena, realizando prácticas non titorizadas para posteriormente, racionalizar o proceso e chegar a unha teoría (por exemplo, cando se trate o tema da cor).

3ª fase: método por discusión.

Posta en común do gran grupo, para chegar a una serie de conclusións sobre as distintas experiencias e aprendizaxes.

Levaranse a cabo diversos tipos de actividades dependendo da dinámica do grupo:

- **Actividades de presentación-motivación:** Para introducir ao alumnado no tema que se aborda e despertar o seu interese sobre os contidos da unidade, poderá establecerse un pequeno debate a partir dalgún artigo de prensa, noticia de actualidade, etc ..., relacionado co tema a tratar, realizar unha tormenta de ideas con preguntas abertas ou analizar e comentar un vídeo relacionado co tema.

- **Actividades de avaliación de coñecementos previos:** Para obter información acerca de que saben e que procedementos, destrezas e habilidades teñen desenvolvidas os/as alumnos/as sobre un tema concreto, pode realizarse unha tormenta de ideas sobre os principais conceptos da unidade, ou un “test de coñecementos previos” co que o/a profesor/a pode facerse unha idea de cada alumno/a e da clase en xeral. Non se trata de poñer nota ao alumnado, senón de proporcionar ao/á profesor/a a información que necesita para favorecer aprendizaxes significativas e funcionais.

- **Actividades de desenvolvemento dos distintos contidos:** Con un carácter eminentemente práctico. Desenvolveranse os diversos contidos a través de “proxectos” finais, nos que o alumno/a debe construír e elaborar un traballo propio.

- **Actividades de consolidación:** Para que os/as alumnos/as contrasten as novas ideas coas previas e apliquen as novas aprendizaxes, realizarán actividades nas que se traballarán tanto os contidos conceptuais, como os procedementais e actitudinais.

- **Actividades de síntese-resumen:** Para que o alumnado estableza a relación entre os distintos contidos aprendidos, así como contrastalos cos que xa tiñan, poden elaborar mapas conceptuais sobre os contidos da unidade ou elaborar un resumo.

- **Actividades de reforzo:** Para aqueles/as alumnos/as que non alcancen os obxectivos ou que teñen un ritmo de aprendizaxe máis lento deseñaranse actividades destinadas a desenrolar os contidos de reforzo.

- **Actividades de ampliación:** Para o alumnado que teña un ritmo máis rápido de aprendizaxe realizaranse actividades como a búsqueda de información en outras fontes das proporcionadas de xeito ordinario na aula sobre algún dos contidos do tema.

- **Actividades de avaliación:** Son as actividades dirixidas á avaliación formativa e sumativa que non se cubriron polas actividades de aprendizaxe dos tipos anteriores.

Nos distintos temas non será necesario empregar todas estas actividades, senón que haberá que axustalas ás características dos contidos e obxectivos a tratar, e ás características do alumnado.

7.-. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

A aula de educación plástica funciona tamén como taller, e como tal debe estar dotada.

O alumnado debe manexar o seu propio material, que inclúe lapis, láminas, gomas, afialapis, escuadra, cartabón, regra e compás.

O departamento de debuxo dota de material complementario á aula.

- Unha pequena biblioteca de aula, composta por volumes e catálogos diversos referidos á historia do arte, deseño, debuxo, cómic...
- Mesas e taburetes novos.
- Material de pintura.
- Material para o desenrolo de proxectos tridimensionais.
- Ordenador e canon de proxección.
- Diverso material en formato electrónico.
- Internet supón un recurso a empregar con asiduidade.
- Software especializado en xeometría plana, deseño en 3d, debuxo e retoque fotográfico.
- Un gran armario, nel que podemos deixar o material e ter todo ordenado.
- Tres armarios máis para que o alumnado poda deixar os traballos.
- Reparación do tórculo e base nova.
- Armario para gardar os cabaletes.
- Pantalla de aproximadamente de tres metros de ancho.
- Posta en funcionamento dos dous tornos alfareros para arcilla.
- Dous estantes para realizar composicións..
- Tres dispensadores de rólloos de papel.

Novas propostas de mellora na aula:

- Fregadoiros ao fondo da aula en substitución de dous pilons.
 - Renovar sistema de alumbrado na aula
 - Por problemas de luz, solicitar poñer ao fondo dúas ventás grandes con rejas.
 - No lateral da aula xunto as ventás xa existentes poñer ordenadores para facilitar que alumnado poda traballar realmente coas novas tecnoloxías.
-

8. CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

8.1. PRIMEIRO DA ESO.

1. Recoñecer a linguaxe visual e plástica como un modo de comunicación, tendo en conta as súas contribucións no desenvolvemento das capacidades perceptivas, expresivas e estéticas do individuo.

Este criterio pretende avaliar se as alumnas e os alumnos son quen de apreciar a importancia da comunicación a través de linguaxes non verbais.

2. Representar obxectos e ideas de forma bidimensional ou tridimensional tendo en conta elementos visuais establecidos previamente e utilizando as bases dos sistemas proxectivos convencionais.

Este criterio pretende avaliar a progresión dos coñecementos xeométricos e se o alumnado é capaz de tomar decisións especificando os obxectivos e as dificultades e propoñer e avaliar as consecuencias, elixindo a mellor solución.

3. Identificar os elementos constitutivos esenciais de obxectos e/ou aspectos da realidade (estrutura, variacións de luz e cor, orientación espacial e textura) e de relación entre eles.

Con este criterio compróbase se o alumnado é capaz de identificar as calidades que determinan o valor físico, funcional e estético e de describir por medio de recursos plásticos as proporcións e as relacións de forma, cor, ritmo e textura, presentes na realidade para interpretala obxectiva ou subxectivamente.

4. Diferenciar e recoñecer os procesos, técnicas, estratexias e materiais en imaxes do contorno audiovisual e multimedia.

Mediante este criterio preténdese comprobar se o alumnado é capaz de utilizar e analizar os medios tecnolóxicos como instrumentos de expresión visual mostrando unha actitude crítica fronte ás manifestacións consumistas, insolidarias, sexistas e discriminatorias.

5. Elaborar e participar, activamente, en proxectos de creación visual cooperativos como, por exemplo, producións videográficas ou plásticas, aplicando as estratexias propias e adecuadas da linguaxe plástica e visual.

Este criterio permite avaliar se o alumnado manifesta actitudes de respecto, tolerancia, flexibilidade e interese dentro dun equipo de traballo, así como se manexa axeitadamente os recursos, medios, ferramentas e técnicas que se empregan nos distintos procesos.

6. Realizar creacións plásticas seguindo o proceso de creación, amosando interese, iniciativa, creatividade e imaxinación.

Mediante este criterio preténdese avaliar se o alumnado toma conciencia das necesidades en función dos obxectivos e de valorar criticamente a súa produción aceptando os propios erros como instrumento de mellora.

7. Elixir e manexar os materiais máis adecuados para elaborar un produto visual e plástico en base a uns obxectivos prefixados e a autoavaliación continua do proceso de realización.

Compróbase con este criterio se o alumnado é capaz de utilizar estratexias compositivas adecuadas, fai un bo uso das técnicas e diferenza a orixe e as variacións dos elementos visuais para realizar as súas propias creacións.

8. Diferenciar os estilos e as tendencias das artes visuais a través do tempo e atendendo á diversidade cultural.

Este criterio pretende avaliar se o alumnado é capaz de valorar as formas e as imaxes que propoñen as distintas expresións artísticas e o interese mostrado polo seu estudo, análise e interpretación.

Concrecións a nivel de aula en relación cos bloques de contido:

- B1.1. Identificar os elementos configuradores da imaxe.
- B1.2. Experimentar coas variacións formais do punto, o plano e a liña.
- B1.3. Expresar emocións utilizando distintos elementos configurativos e recursos gráficos: liña, puntos, cores, texturas, claroscuros, etc.
- B1.4. Identificar e aplicar os conceptos de equilibrio, proporción e ritmo en composicións básicas.
- B1.5. Experimentar coas cores primarias e secundarias.
- B1.6. Transcribir texturas táctiles a texturas visuais mediante as técnicas de frottage, utilizándoas en composicións abstractas ou figurativas.
- B1.7. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e mixtas: témpera, lapis de grafito e de cor; colaxe.
- B2.1. Recoñecer os graos de iconicidade en imaxes presentes no ámbito comunicativo.
- B2.2. Distinguir e crear tipos de imaxes segundo a súa relación significante-significado: símbolos e iconas.
- B2.3. Analizar e realizar cómics aplicando os recursos adecuadamente.
- B2.4. Diferenciar e analizar os elementos que interveñen nun acto de comunicación.
- B2.5. Recoñecer as funcións da comunicación.
- B3.1. Comprender e empregar os conceptos espaciais do punto, a liña e o plano.
- B3.2. Construír distintos tipos de rectas, utilizando a escuadra e o cartabón, despois de repasar previamente estes conceptos.
- B3.3. Coñecer con fluidez os conceptos de circunferencia, círculo e arco.
- B3.4. Utilizar o compás, realizando exercicios variados para familiarizarse con esta ferramenta.
- B3.5. Comprender o concepto de ángulo e bisectriz e a clasificación de ángulos agudos, rectos e obtusos.
- B3.6. Estudar a suma e a resta de ángulos, e comprender a forma de medilos.
- B3.7. Estudar o concepto de bisectriz e o seu proceso de construción.
- B3.8. Diferenciar claramente entre recta e segmento tomando medidas de segmentos coa regra ou utilizando o compás.
- B3.9. Trazar a mediatriz dun segmento utilizando compás e regra, e tamén utilizando regra, escuadra e cartabón.
- B3.10. Estudar as aplicacións do teorema de Thales.
- B3.11. Coñecer lugares xeométricos e defínilos.

8.2. TERCEIRO DA ESO.

1. Recoñecer a linguaxe visual e plástica como un modo de comunicación, tendo en conta as súas contribucións no desenvolvemento das capacidades perceptivas, expresivas e estéticas do individuo.

Este criterio pretende avaliar se as alumnas e os alumnos son quen de apreciar a importancia da comunicación a través de linguaxes non verbais.

2. Representar obxectos e ideas de forma bidimensional ou tridimensional tendo en conta elementos visuais establecidos previamente e utilizando as bases dos sistemas proxectivos convencionais.

Este criterio pretende avaliar a progresión dos coñecementos xeométricos e se o alumnado é capaz de tomar decisións especificando os obxectivos e as dificultades e propoñer e avaliar as consecuencias, elixindo a mellor solución.

3. Identificar os elementos constitutivos esenciais de obxectos e/ou aspectos da realidade (estrutura, variacións de luz e cor, orientación espacial e textura) e de relación entre eles.

Con este criterio compróbase se o alumnado é capaz de identificar as calidades que determinan o valor físico, funcional e estético e de describir por medio de recursos plásticos as proporcións e as relacións de forma, cor, ritmo e textura, presentes na realidade para interpretala obxectiva ou subxectivamente.

4. Diferenciar e recoñecer os procesos, técnicas, estratexias e materiais en imaxes do contorno audiovisual e multimedia.

Mediante este criterio preténdese comprobar se o alumnado é capaz de utilizar e analizar os medios tecnolóxicos como instrumentos de expresión visual mostrando unha actitude crítica fronte ás manifestacións consumistas, insolidarias, sexistas e discriminatorias.

5. Elaborar e participar, activamente, en proxectos de creación visual cooperativos como, por exemplo, producións vídeo gráficas ou plásticas, aplicando as estratexias propias e adecuadas da linguaxe plástica e visual.

Este criterio permite avaliar se o alumnado manifesta actitudes de respecto, tolerancia, flexibilidade e interese dentro dun equipo de traballo, así como se manexa axeitadamente os recursos, medios, ferramentas e técnicas que se empregan nos distintos procesos.

6. Realizar creacións plásticas seguindo o proceso de creación, amosando interese, iniciativa, creatividade e imaxinación.

Mediante este criterio preténdese avaliar se o alumnado toma conciencia das necesidades en función dos obxectivos e de valorar criticamente a súa produción aceptando os propios erros como instrumento de mellora.

7. Elixir e manexar os materiais máis adecuados para elaborar un produto visual e plástico en base a uns obxectivos prefixados e a auto avaliación continua do proceso de realización.

Compróbase con este criterio se o alumnado é capaz de utilizar estratexias compositivas adecuadas, fai un bo uso das técnicas e diferenza a orixe e as variacións dos elementos visuais para realizar as súas propias creacións.

8. Diferenciar os estilos e as tendencias das artes visuais a través do tempo e atendendo á diversidade cultural.

Este criterio pretende avaliar se o alumnado é capaz de valorar as formas e as imaxes que propoñen as distintas expresións artísticas e o interese mostrado polo seu estudo, análise e interpretación.

Concrecións a nivel de aula en relación cos bloques de contido:

- B1.1. Coñecer e aplicar os métodos creativos gráfico-plásticos aplicados aos procesos das artes plásticas e deseño.
- B1.2. Crear composicións gráfico-plásticas persoais e colectivas.
- B1.3. Debuxar con distintos niveis de conicidade da imaxe.
- B1.4. Identificar e diferenciar as propiedades da cor luz e a cor pigmento.
- B1.5. Coñecer e aplicar as posibilidades expresivas das técnicas gráfico-plásticas secas, húmidas e mixtas. Témpera e lapis de grafito e de cor; colaxe.
- B2.1. Identificar os elementos e factores que interveñen no proceso de percepción de imaxes.
- B2.2. Recoñecer as leis visuais da Gestalt que posibilitan as ilusións ópticas e aplicar estas leis na elaboración de obras propias.
- B2.3. Coñecer os fundamentos da imaxe en movemento e explorar as súas posibilidades expresivas.
- B2.4. Identificar signficante e significado nun signo visual.
- B2.5. Describir, analizar e interpretar unha imaxe, distinguindo os seus aspectos denotativo e connotativo.
- B2.6. Analizar e realizar fotografías comprendendo e aplicando os fundamentos desta.

- B2.7. Utilizar de xeito axeitado as linguaxes visual e audiovisual con distintas funcións.
- B2.8. Identificar e recoñecer as linguaxes visuais apreciando os estilos e as tendencias, valorando, e respectando do patrimonio histórico e cultural, e gozando del.
- B2.9. Identificar e empregar recursos visuais como as figuras retóricas na linguaxe publicitaria.
- B2.10. Apreciar a linguaxe do cine analizando obras de xeito crítico, situándoas no seu contexto histórico e sociocultural, e reflexionando sobre a relación da linguaxe cinematográfica coa mensaxe da obra.
- B2.11. Comprender os fundamentos da linguaxe multimedia, valorar as achegas das tecnoloxías dixitais e ser capaz de elaborar documentos mediante este.
- B3.1. Coñecer lugares xeométricos e definilos.
- B3.2. Clasificar os polígonos en función dos seus lados, recoñecendo os regulares e os irregulares.
- B3.3. Estudar a construción de polígonos regulares coñecendo o lado.
- B3.4. Comprender as condicións dos centros e as rectas tanxentes en distintos casos de tanxencia e enlaces.
- B3.5. Comprender a construción do ovalo e do ovoide básicos, aplicando as propiedades das tanxencias entre circunferencias.
- B3.6. Aplicar as condicións das tanxencias e enlaces para construír espirais de dous, tres, catro e cinco centros.
- B3.7. Estudar os conceptos de simetrías, xiros e translacións aplicándoos ao deseño de composicións con módulos.
- B3.8. Comprender o concepto de proxección e aplicalo ao debuxo das vistas de obxectos, con coñecemento da utilidade das anotacións, practicando sobre as tres vistas de obxectos sinxelos e partindo da análise das súas vistas principais.
- B3.9. Comprender e practicar o procedemento da perspectiva cabeleira aplicada a volumes elementais.
- B3.10. Comprender e practicar os procesos de construción de perspectivas isométricas de volume sinxelos.

8.3. CUARTO DA ESO

1. Tomar decisións especificando os obxectivos e as dificultades, propondo diversas opcións e avaliar cal é a mellor solución.

Este criterio pretende coñecer se o alumnado adquire habilidades para ser autónomo, creativo e responsable no traballo.

2. Utilizar recursos informáticos e novas tecnoloxías no campo da imaxe fotográfica, o deseño gráfico, o debuxo asistido por computador e a edición vídeo gráfica.

Este criterio pretende avaliar se o alumnado é capaz de utilizar diversidade de ferramentas da cultura actual relacionadas coas tecnoloxías da información e a comunicación para realizar as súas propias creacións.

3. Colaborar na realización de proxectos plásticos que comportan unha organización de forma cooperativa. Mediante este criterio preténdese comprobar se o alumnado é capaz de elaborar e participar, activamente, en proxectos cooperativos aplicando estratexias propias e adecuadas da linguaxe visual.

4. Realizar obras plásticas experimentando e utilizando diversidade de técnicas de expresión gráfico-plástica (debuxo artístico, volume, pintura, gravado).

Neste criterio inténtase comprobar se o alumnado coñece distintos tipos de soportes e técnicas Bi dimensionais (materias pigmentarias e gráficas) e tridimensionais (materiais de refugallo e moldeables).

5. Utilizar a sintaxe propia das formas visuais do deseño e a publicidade para realizar proxectos concretos. Con este criterio trátase de comprobar se o alumnado é capaz de distinguir nun obxecto simple ben deseñado os seus valores funcionais unidos aos estéticos (proporción entre os seus partes, cor, textura, forma, etc.)

6. Elaborar obras multimedia e producións vídeo gráficas utilizando as técnicas adecuadas ao medio. Este criterio pretende avaliar se o alumnado é capaz de recoñecer os procesos, as técnicas e os materiais utilizados nas linguaxes específicas fotográficos, cinematográficos e vídeo gráficas (encadres, puntos de vista, trucaxes...).

7. Describir obxectivamente as formas, aplicando sistemas de representación e normalización.

Con este criterio avalíase se o alumnado é capaz de representar a realidade tal como vea sobre un soporte Bi dimensional mediante representacións que non requiren operacións complicadas no seu trazado.

Avaliarase a corrección no trazado xeométrico dos elementos utilizados, a súa adecuada relación entre distancia e tamaño e a súa disposición no espazo.

8. Recoñecer e ler imaxes, obras e obxectos das contornas visuais (obras de arte, deseño, multimedia, etc.).

Este criterio pretende coñecer se o alumnado é capaz de ter actitudes críticas e de aprecio e respecto cara ás manifestacións plásticas e visuais da súa contorna, superando inhibicións e prexuízos.

Concrecións a nivel de aula en relación cos bloques de contido:

- B1.1. A linguaxe plástica e visual na creación da composición artística.
- B1.2. Leis da composición.
- B1.3. Leis da composición: movemento, ritmo e liñas de forza.
- B1.4. Cor como ferramenta simbólica.
- B1.5. Técnicas de expresión gráfico-plásticas. Experimentación con diversos materiais.
- B1.6. Interese pola investigación sobre materiais, soportes, técnicas e ferramentas con fins concretos, así como a utilización das tecnoloxías da información nas creacións propias.
- B1.7. Iniciativa, creatividade e auto esixencia no proceso de produción propio.
- B1.8. Seguimento do proceso de creación: bosquejo, proxecto, presentación final e avaliación (reflexión propia e avaliación colectiva).
- B1.9. Elaboración de proxectos plásticos de forma cooperativa.
- B1.10. Lectura e valoración de obras artísticas e imaxes en distintos soportes.
- B1.11. Análise de distintas obras de arte situándoas na época, na técnica e no estilo aos que pertencen.

Valoración do patrimonio artístico.

- B2.1. Utensilios de debuxo técnico: estudo e manexo.
- B2.2. Trazados xeométricos: cuadriláteros, polígonos regulares e división da circunferencia.
- B2.3. Tanxencias e enlaces.
- B2.4. Aplicación dos procedementos de trazado de cuadriláteros, polígonos, tanxencias e enlaces no deseño de motivos xeométricos.
- B2.5. Interpretación das pezas a través das súas vistas diédricas.
- B2.6. Trazado, medidas e posición correctas das vistas de pezas sinxelas. Liñas vistas e ocultas. Esbozo á man alzada e con utensilios de debuxo técnico.
- B2.7. Perspectiva cabeleira. Posición dos eixes e coeficiente de redución. Liñas vistas e ocultas. Rotulaxe. Escalas.
- B2.8. Sistema axonométrico: isometría. Posición dos eixes. Liñas vistas e ocultas. Rotulaxe. Escalas.
- B2.9. Perspectiva cónica central.
- B2.10. Perspectiva cónica oblicua.
- B2.11. Análise das posibilidades da posición do punto de vista.
- B2.12. Debuxo asistido por computador. Trazado de pezas planas e tridimensionais sinxelas.
- B3.1. Análise das linguaxes visuais cotiás (arte, deseño, publicidade, etc.).
- B3.2. Fases do proceso de deseño.
- B3.3. Análise da estética e a funcionalidade do deseño industrial de obxectos.
- B3.4. Análise da estética e funcionalidade do feísmo arquitectónico.
- B3.5. Campos de aplicación do deseño.
- B3.6. Deseño de composicións modulares utilizando trazados xeométricos.
- B3.7. Compoñentes da imaxe corporativa: nome, cor, tipografía, logotipo, deseño, etc.

- B3.8. Secuenciación e elaboración de proxectos creativos adaptados ás áreas do deseño.
 - B3.9. Informática ao servizo dos proxectos de deseño.
 - B3.10. Planificación dun proxecto artístico.
 - B4.1. Tipos de planos cinematográficos. Análise dos factores expresivos e a súa simboloxía.
 - B4.2. Realización dun storyboard.
 - B4.3. Estudo de planos, angulacións e movementos de cámara no cine.
 - B4.4. Criterios estéticos na elaboración de fotografías.
 - B4.5. Finalidade expresiva das imaxes foto xornalísticas.
 - B4.6. Creación dixital de imaxes.
 - B4.7. Deseño dun proxecto publicitario.
 - B4.8. Desenvolvemento dun proxecto persoal.
 - B4.9. Análise crítica da linguaxe publicitaria.
-

9.- AVALIACIÓN DA PRÁCTICA DOCENTE.

Os membros do departamento de debuxo, avaliarán a súa práctica docente a través de varios instrumentos:

- As reunións de departamento.
- Test de avaliación docente que fará o alumnado cara o final de curso, e avaliaráanse aspectos como:
 - ✓ Claridade nas exposicións.
 - ✓ Contribución ó clima propicio na aula.
 - ✓ Emprego de información e materiais axeitados.
 - ✓ Adecuación dos contidos ás capacidades e intereses do alumnado.
 - ✓ Aspectos a mellorar.

10.- PROGRAMA DE RECUPERACIÓN.

Debido ao carácter progresivo dos contidos desta área, ofrecerlle ao alumno/a, cando sexa posible, a oportunidade de facer a avaliación continua no curso que estea matriculado. Cando a circunstancia anterior non sexa posible, os alumnos que non teñan superada a materia de educación plástica, visual e audiovisual deberán realizar unha proba tipo examen do curso que teñan pendente no mes de febreiro e, caso de non superala, outra no mes maio. O alumnado preparará a proba de maneira individual e preguntará tódalas dúbidas que xurdan aos profesores do departamento no referente aos contidos exhibibles, desenvolvemento das probas e materiais necesarios para a realización das mesmas.

10.1.- PRIMEIRO DA ESO

Contidos exhibibles e criterios de avaliación:

- Saber trazar paralelas e perpendiculares empregando escuadra e cartabón.
- Ter un concepto claro da medida e da proporción.
- Saber construír módulos, orlas e grecas.
- Saber manexar os elementos plásticos: punto, liña e plano.
- Saber construír unha roda de cores: primarios, secundarios e terciarios.
- Saber ilustrar un texto escrito mediante debuxos.
- Controlar as técnicas dos lápices de cores e das témperas.
- Identificar angulacións e planificacións na imaxe fixa.

A proba terá 3 preguntas:

1ª pregunta, referida a primeira avaliación: **“completar unha roda de cores empregando a témpera”**.

2ª pregunta, referida a segunda avaliación: **“reproducir unha orla o greca empregando correctamente a escuadra e cartabón, medidas e proporcións”**.

3ª pregunta, referida a terceira avaliación: **“comentar os planos e os ángulos de cámara nalgunhas imaxes”**.

10.2.- TERCEIRO DA ESO:

Contidos exhibibles e criterios de avaliación:

- Saber construír polígonos regulares coñecendo a circunferencia circunscrita: pentágono, hexágono, heptágono, octógono e dodecágono.
- Trazados de sólidos sinxelos no sistema diédrico.
- Saber debuxar un croquis acotado.
- Análise obxectivo e subxectivo dunha obra pictórica.

A proba terá 3 preguntas:

1ª pregunta, referida a primeira avaliación: **“construír un polígono regular coñecendo a circunferencia circunscrita”**.

2ª pregunta, referida a segunda avaliación: **“estudar un modelo tridimensional, analizando planta, alzado e perfil”**.

3ª pregunta, referida a terceira avaliación: **“Analizar os elementos visuais dunha obra proposta”**.

10.3.- CUARTO DE ESO.

Contidos exhibibles e criterios de avaliación:

- Simbología arquitectónica na distribución da planta dunha vivenda.
- Comprensión e control da escala.
- Trazados en perspectiva cónica central a partir de planos diédricos.
- Proporcións no debuxo artístico académico.
- Recursos plásticos cunha técnica pictórica.

A proba terá dúas preguntas:

1ª pregunta, referida a primeira avaliación: **“realizar a perspectiva cónica central dunha peza”**.

2ª pregunta, referida a segunda e terceira avaliación: **“realizar un encaixe estrutural dun modelo nun formato A4. Valorar coa técnica do claroscuro”**.

11. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.

O sistema de cualificación para os instrumentos de avaliación sería o seguinte:

- **Probas prácticas:** Valorarase o manexo dos utensilios empregados, de acordo as técnicas plásticas empregadas. Tamén no caso que se empregue o ordenador e programas específicos de acordo a os contidos.
- **Traballos feitos individualmente:** Terase en conta a calidade do contido, a súa presentación, se está de acordo cas pautas dadas, a entrega no prazo indicado, a capacidade de análise e síntese, a capacidade crítica, etc...
- **Traballos feitos en grupo:** Valorarase a calidade do contido, a presentación, se está de acordo cas pautas dadas, a limpeza, precisión, a entrega no prazo indicado, a participación no grupo, así como a capacidade discursiva da exposición.
- **Traballo na aula:** Terase en conta que o alumno/a leve o material para traballar na aula, así coma a realización dos traballos, limpeza, presentación, as preguntas que se formulan ó respecto, normas da clase, a curiosidade e interese pola materia, a creatividade e investigación persoal.

A cualificación final de cada avaliación responderá a todas as valoracións que se teñan feitas ao longo da mesma.

Para a recollida de datos, feitos e principios, empregaranse distintos métodos:

- ✓ Rexistro de incidencias na clase na libreta do profesor, ou medio dixital equivalente.
- ✓ Exposicións orais, vía rúbrica.
- ✓ Traballos monográficos, vía rúbrica.
- ✓ Traballos plásticos.
- ✓ Exames, cuestionarios, tests.

Todo o dito anteriormente contará un (70% da nota)

Ademais, calificarase de cero a dez o grao de asimilación dunha serie de valores, conductas e normas (30% da nota):

- ✓ Asistencia puntual a clase.
- ✓ Atención en clase e escoita activa.
- ✓ Limpeza: nos traballos, da aula.
- ✓ Normas de cortesía: levantar a man ó preguntar, respectar turno palabra...
- ✓ Competencia social e cidadá
- ✓ Competencia “aprender a aprender”.
- ✓ Interese pola área: tradúcese no traballo desenvolvido na aula e na casa.
- ✓ Traer os materiais.

11.1.- PRIMEIRO DA ESO.

Valorarase o desenvolvemento das seguintes capacidades:

- Capacidade para manexar con destreza o instrumental de trazado en debuxo técnico.
- Capacidade para traballar con orden e constancia na realización dun deseño.
- Capacidade para limpeza e a precisión na realización dos traballos.
- Capacidade para poñer en práctica os conceptos teóricos aprendidos.
- Capacidade para creatividade e a diversidade de ideas.
- Capacidade para o coidado e a conservación dos materiais e a aula.
- Capacidade para expresar ideas propias a través das linguaxes plásticas.

11.2.- TERCEIRO DA ESO.

Valorarase o desenvolvemento das seguintes capacidades:

- Capacidade para manexar con destreza os conceptos de trazado básico en xeometría plana.
- Capacidade para traballar con orde e constancia na realización dun deseño.
- Capacidade para a creatividade e a diversidade de ideas.
- Capacidade para o coidado e a conservación dos materiais e o aula.
- Capacidade de razoamento e visualización espacial.
- Capacidade para a manipulación dos materiais con habilidade e destreza.
- Capacidade para asimilación da linguaxe visual.
- Capacidade de interpretación de obras plásticas.
- Capacidade para o traballo grupal.

11.3.- CUARTO DE ESO.

Valorarase o desenvolvemento das seguintes capacidades:

- Capacidade para manexar con destreza os conceptos de trazado básico en xeometría descriptiva.
 - Capacidade para traballar con orden e constancia na realización dun deseño.
 - Capacidade para a creatividade e a diversidade de ideas.
 - Capacidade para o coidado e a conservación dos materiais e o aula.
 - Capacidade de razoamento e visualización espacial.
 - Capacidade para a manipulación dos materiais con habilidade e destreza.
 - Capacidade para plantear e levar hasta as últimas consecuencias una pintura artística.
 - Capacidade para manexar correctamente os elementos plásticos.
 - Capacidade de análises e crítica de a obra escultórica.
 - Capacidade para o traballo grupal.
-

12. AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS DE ADAPTACIÓN AOS GRUPOS.

Logo das presentacións, o departamento dedicará unhas clases ao desenvolvemento da avaliación inicial ao principio de cada curso escolar. A avaliación inicial poderá cambiar cada ano pero, basicamente, seguirá unhas pautas que nos deben levar a unha maior coñecemento do grupo de alumnos, detectando posibles casos de dificultade na aprendizaxe e incidindo directamente en posibles modificacións na programación anual.

Probas por escrito.

A través de cuestionarios ou entrevistas persoais nas que se pregunte tanto polos coñecementos previos asociados a contidos específicos dos distintos bloques de contido da educación plástica visual e audiovisual, así como por determinados hábitos ou costumes asociados ao campo do debuxo e da arte.

Probas de percepción e análise visual.

Baseadas fundamentalmente na proxección de imaxes fixas ou en movemento, nas que o alumno/a demostra o seu estado actual na capacidade para “saber ver” e como e con que tipo de imaxes esta capacidade pode ser desenvolvida durante o curso. Si as imaxes conteñen certo carácter denotativo cara aos temas transversais, é un momento excelente para apreciar as opinións, crenzas ou prexuízos do grupo sobre determinados temas.

Probas de debuxo e pintura.

Nas que o alumnado demostra as habilidades específicas que posúe na práctica da expresión gráfica. Este tipo de probas debería combinar adecuadamente os procesos de “retentiva visual”, é dicir, a capacidade de mirar un modelo do natural durante uns instantes para, posteriormente, plasmar a información sobre un soporte; cos procesos de “creatividade imaxinativa” nos que o alumnado non se inspira en ningún modelo real para elaborar a súa mensaxe visual.

Toda a información obtida destas probas de avaliación inicial será recolleita e analizada polo departamento. Así mesmo, elaborárase un resumo para informar aos titores e equipo docente sobre as principais dificultades detectadas en determinados alumnos ou, pola contra, das notables capacidades doutros.

13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Este apartado refírese ó desenvolvemento dunha serie de actividades para adaptar os contidos a alumnos con menores posibilidades de acadar os obxectivos didácticos.

A área é consciente da dificultade que significa para algunhos alumnos a abstracción que supón a asimilación e aprendizaxe de conceptos espaciais, así como as habilidades necesarias para a realización de debuxos técnicos. Se contemplan dous tipos de medidas:

Medidas ordinarias.

Consistirán en flexibilizar os obxectivos que pretendemos acadar o chegar por vías alternativas:

– Realizaremos actividades diferenciadoras para alumnos que estean realizando tarefas de reforzo (sobre todo en xeometría plana e trazados fundamentais).

– Adaptaremos a actividade facendo fincapé en contidos máis procedimentais o conceptuais según o tipo de alumno: realización dun collage, integración de debuxos e fotografías...

– Realizaremos agrupamentos flexíbeis con alumnos con intereses e capacidades similares.

Medidas extraordinarias.

– Estas medidas haberá que desenvolvealas para cada alumno en concreto. Serían casos nos que os alumnos presentan deficiencias claras de tipo cognitivo ou psicomotriz, alumnos para os que o aspecto concepto-espacial e procedementais supón un gran impedimento. Por tanto, realizaremos tarefas adaptadas para acadar os obxectivos mínimos.

– Por exemplo: a partires dunha peza moi sinxela debuxar planta, alzado e perfil; continuar co debuxo en perspectiva (perspectiva intuitiva) dunha foto pegada sobre unha cartolina alén dos límites da mesma; debuxos con lápices de cor dunha forma sinxela colocada en distintas posicións...

14. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaránse na área de educación plástica visual e audiovisual.

Fomentarase o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

Do mesmo xeito, promoverase a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

Nesta materia de educación fomentarase as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas. Por exemplo, promovendo actividades de sinalética, simbología e deseño gráfico para o coñecemento real do código de circulación; o realizando campañas publicitarias de prevención.

15.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

- Saídas a pasear ó campo e praia nas proximidades do instituto: apuntes do natural, debuxo en movemento, pintura rápida.
- Saídas a exposicións artísticas que se realicen na zona.
- Colaboracións na maquetación, portadas, ilustracións das revistas relacionadas co instituto.
- Realización de decorados para o grupo de teatro de IES de Rodeira.
- Axuda á divulgación de eventos que se efectúen no centro mediante a realización de carteis anunciadores, dípticos, logotipos...

16.- TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA.

Desde esta materia, e tendo en conta o plan lector do centro, intentarase levar a cabo propostas de traballo onde xurdan procesos implicados na competencia lectora como os seguintes:

- Comprender globalmente (capacidade para identificar a idea principal do texto).
- Obter información (capacidade para extraer información do texto).
- Elaborar unha interpretación (capacidade para extraer o significado e realizar inferencias a partir do lido).
- Reflexionar sobre o contido do texto (capacidade para relacionar o contido do texto cos coñecementos previos).
- Reflexionar sobre a estrutura dun texto (capacidade de relacionar a forma do texto coa súa utilidade e función).

Para elo, algunhas das actividades propostas poden ser:

- Dedicación á lectura naqueles temas teóricos da materia, de maneira que esa lectura vaia acompañada coa explicación correspondente do profesorado. Posteriormente, alumnado podería elaborar esquemas que lle axudasen a estruturar os temas, servindo estes como ferramenta de aprendizaxe.
- Lectura de textos recollidos en libros, revistas ou prensa relacionados cos contidos explicados.
- Realización de traballos de investigación acerca dos distintos contidos da materia.

17.- TRATAMENTO DO FOMENTO DAS TIC.

No transcurso da clase, exposición de unidades didácticas, búsqueda de material e información sempre está presente o proxector, ordenador e a rede internet. O carácter eminentemente visual da materia, permite e demanda un uso intensivo das ferramentas tecnolóxicas ó noso alcance.

Aínda que existe un compoñente manual na execución dos exercicios, os alumnos son introducidos no manexo básico de algún software específico de tratamento da imaxe dixital, CAD, debuxo vectorial, ...

Está en marcha para 4º de ESO a integración de dispositivos móbiles na aula de plástica, empregando de maneira optativa os alumnos os seus propios dispositivos (previo permiso escrito dos pais), como ferramentas de aprendizaxe, toma de imaxes, búsqueda de información.

Empregarán varias aplicacións, entre as que se topan Evernote, Pinterest, navegador...

18.- TRATAMENTO DO FOMENTO DA CONVIVENCIA NO CENTRO.

- Contribuír ao labor de concienciación sobre a importancia dunha axeitada convivencia escolar que permita unha mellor relación ensinanza-aprendizaxe.
- Detectar o antes posible conflitos que poidan xurdir nas aulas para resolvelos de maneira pacífica.
- Establecer normas de funcionamento e organización das clases da materia, da aula de clase, da aula de debuxo, da aula multimedia, ou de calquera espazo que se utilice para impartir a materia. •
Motivar ao alumnado para que comece a interiorización da cultura do diálogo e a mediación.
- Fomentar o respecto entre todos os membros da comunidade e a integración de todos os alumnos/as no centro.
- Fomentar a realización de actividades que potencien o respecto á diversidade.

19.- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

A presente programación didáctica combina dúas leis educativas debido a que, neste curso académico, a implantación da reforma educativa LOMCE afecta soamente aos cursos de primeiro e terceiro da ESO e primeiro de bacharelato. Queda pendente a inclusión en cursos posteriores de todas as novidades da nova lei, é dicir, en setembro de 2016, toda a programación será revisada e actualizada.

Por outra banda, no proceso de ensino e aprendizaxe unha cousa é o deseño e outra a realidade. Durante o curso é necesario adaptar a programación para adecuarse aos distintos ritmos de aprendizaxe, ou ata aos gustos e intereses do alumnado para potenciar deste xeito a motivación e a implicación cara á sinatura. Todas estas posibles modificacións e/ou adaptacións da programación didáctica serán recollidas na memoria final que o departamento elaborará ao final de cada curso académico no mes de xuño e serán tidas en conta á hora de elaborar a nova programación para o curso académico posterior. Desta forma, o sistema de deseño retroaliméntase da propia práctica e experiencia educativa resultando tamén un xeito eficaz de avaliar a propia programación.

Ao final dun curso académico, na avaliación da programación didáctica o departamento de debuxo debe contestarse unha serie de preguntas básicas:

Cumpriuse a programación?, por que?

¿Foi realista a programación na súa adaptación á contorna de traballo?. En que medida?

¿Profundouse correctamente nos distintos contidos?

¿Hase contribuído ao desenvolvemento adecuado das competencias crave?. En que medida?

¿Hase contribuído á interiorización dos temas transversais?. En que medida?

¿Que novas actividades ou proxectos sería bo incorporar no seguinte curso para desenvolver os obxectivos tratando os mesmos contidos?.

3.- PROGRAMACIÓN PARA O BACHARELATO.

INDICE:

1.- DEBUXO TÉCNICO.

1.1.- OBXECTIVOS DEBUXO TÉCNICO.

1.2.- DEBUXO TÉCNICO I .

1.2.1.- CONTIDOS. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

1.2.2.- CRITERIOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

1.2.3.- CONTIDOS MÍNIMOS.

1.3.- DEBUXO TÉCNICO II.

1.3.1.- CONTIDOS.

1.3.2.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN.

1.3.3.- CONTIDOS MÍNIMOS.

2.- DEBUXO ARTÍSTICO.

2.1.- DEBUXO ARTÍSTICO I.

2.1.1.- OBXECTIVOS.

2.1.2.- CONTIDOS. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

2.1.3.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN.

2.1.4.- CONTIDOS MÍNIMOS.

2.2.- DEBUXO ARTÍSTICO II.

2.2.1.- OBXECTIVOS.

2.2.1.- CONTIDOS. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

2.2.1.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN.

2.2.1.- CONTIDOS MÍNIMOS.

3.- RECUPERACIÓN DA MATERIA PENDENTE.

4.- ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS.

5.- BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

1.- DEBUXO TÉCNICO.

1.1.- OBXECTIVOS DE DEBUXO TÉCNICO:

- Entender o debuxo técnico como unha linguaxe universal que nos permite expresar gráfica e obxectivamente unha realidade.
 - Desenvolver as destrezas necesarias para expresarse cos instrumentos específicos do debuxo, empregando as técnicas gráficas axeitadas e ofrecendo solucións claras, precisas e obxectivas.
 - Desenvolver a visión espacial para ser capaz de relacionar, situar e comparar as formas tanto no espazo real como no espazo do debuxo.
 - Coñecer e comprender as regras do debuxo técnico para interpretar a representación de formas como imaxe da realidade.
 - Usar os métodos e coñecementos do debuxo técnico na investigación e solución razoada de problemas científicos e técnicos.
 - Aceptar a normalización como convencionalismo universal que simplifica e facilita o entendemento da representación e que racionaliza a produción dunha determinada realidade.
 - Coñecer e respectar as principais normas (UNE e ISO), na execución de planos técnicos.
 - Desenvolver a destreza expresiva necesaria para trazar croquis a man alzada, rexistrando os aspectos fundamentais de forma, orientación, proporción, detalles, medidas, etc. dunha realidade determinada.
-

1.2.- DEBUXO TÉCNICO I.

1.2.1. CONTIDOS (entenderanse tamén como contidos mínimos).

Bloque 1. Xeometría e debuxo técnico

I.- TRAZADOS XEOMÉTRICOS BÁSICOS.

- Repaso de conceptos xeométricos fundamentais.
- Paralelismo e perpendicularidade con prantillas e compás.
- Ángulos notables: trazado con prantilla.

II.- PROPORCIONALIDADE E SEMELLANZA.

- Teorema de Thales e as súas aplicacións.
- Terceira e cuarta proporcional.
- Semellanza entre figuras.
- Escalas: numérica e gráfica. Construción de escalas gráficas. Tipos e as súas aplicacións.

III.- POLÍGONOS REGULARES.

- Polígonos regulares e irregulares.
- Clasificación de triángulos. Construcións dados os seus ángulos e/ou liñas notables.
- Clasificación e construción de cuadriláteros.
- División dunha circunferencia en partes iguais. Construción de polígonos regulares.

IV.- TRANSFORMACIÓNS XEOMÉTRICAS SOBRE O PLANO.

- Translación. Xiro. Simetría no plano e no espazo. Centro, eixo e plano de simetría. Homotecia.

V.- TANXENCIAS E ENLACES.

- Concepto de tanxencia. Tanxencia entre liña recta e curva; relación entre o punto de tanxencia e o radio de curvatura.

- Tanxencias entre curvas; relación entre o punto de tanxencia e o radio de curvatura.

Circunferencia que pasa por tres puntos.

- Casos notables de tanxencia: recta tanxente a una circunferencia nun punto desta.

Circunferencia tanxente a unha recta nun punto desta.

- Circunferencias de radio dado tanxentes a unha recta e que pasen por un punto exterior.

Circunferencias de radio dado tanxentes a dúas rectas que se cortan.

- Circunferencias tanxentes a tres rectas que se cortan en triángulo. Circunferencias de radio dado tanxentes a outra nun punto desta.

- Circunferencia tanxente a outra nun punto desta e que pase por un punto exterior.

- Rectas tanxentes comúns exteriores e interiores a dúas circunferencias.

- Enlaces.

VI.- CURVAS TÉCNICAS. DEFINICIÓN E TRAZADO COMO APLICACIÓN DAS TANXENCIAS.

- Óvalo: construción a partires do seu eixo maior, menor ou dun rombo.
- Ovoide: construción a partires do seu eixo maior e menor.
- Espiraiss: construción a partires dun triángulo ou cadrado. Espiral xónica (voluta).

VII.- CURVAS CÓNICAS. DEFINICIÓN E TRAZADO.

- Elipse: definición e a súa diferenza co óvalo. Construción da elipse por puntos a partires dos eixos. Construción da elipse por feixes proxectivos.
- Hipérbola: definición e a súa construción por puntos a partires dos eixos.
- Parábola: definición e a súa construción a partires da directriz e o foco ou o vértice.

Bloque 2. Sistemas de representación

VIII.- SISTEMAS DE REPRESENTACIÓN.

- Fundamentos dos sistemas de representación.
- Sistema diédrico: representación e nomenclatura da punto, recta e plano; sus relacións e transformacións máis usuais.
- Sistemas axonométricos: isometría, representación de polígonos e sólidos poliédricos e de revolución sinxelos (sen coeficientes de redución).
- Perspectiva cabeleira: coeficiente de redución, representación de polígonos e sólidos poliédricos e de revolución sinxelos.

Bloque 3. Normalización

IX.- NORMALIZACIÓN INDUSTRIAL.

- Normas fundamentais UNE, ISO. Debuxos preparatorios. O boceto e a súa xestión creativa.

X.- CONTIDOS ACTITUDINAIS: VALORES E NORMAS.

- Interese pola presentación pulcra de proxectos.
- Valoración da linguaxe técnica para a representación das ideas con imaxes. – Respecto polas creacións alleas.

1.2.2. PRIMERO DE BACHARELATO.

CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

Debuxo Técnico I. 1º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Xeometría e debuxo técnico				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Trazados xeométricos. ▪ B1.2. Instrumentos e materiais do debuxo técnico. ▪ B1.3. Recoñecemento da xeometría na natureza. ▪ B1.4. Identificación de estruturas xeométricas na arte. ▪ B1.5. Valoración da xeometría como instrumento para o deseño gráfico, industrial e arquitectónico. ▪ B1.6. Trazados fundamentais no plano. ▪ B1.7. Operacións con segmentos. ▪ B1.8. Mediatriz. ▪ B1.9. Paralelismo e perpendicularidade. ▪ B1.10. Determinación de lugares xeométricos. Aplicacións. ▪ B1.11. Elaboración de formas baseadas en redes modulares. ▪ B1.12. Circunferencia e círculo. ▪ B1.13. Ángulos. ▪ B1.14. Trazado de polígonos regulares. ▪ B1.15. Resolución gráfica de cuadriláteros e polígonos. ▪ B1.16. Representación de formas planas. ▪ B1.17. Trazado de formas proporcionais. ▪ B1.18. Resolución gráfica de triángulos. ▪ B1.19. Determinación, propiedades e aplicacións dos seus puntos notables. ▪ B1.20. Proporcionalidade e semellanza. ▪ B1.21. Análise de trazado de formas poligonais por triangulación, radiación e itinerario. ▪ B1.22. Construción e utilización de escalas gráficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Resolver problemas de configuración de formas poligonais sinxelas no plano coa axuda de utensilios convencionais de debuxo sobre tableiro, aplicando os fundamentos da xeometría métrica de acordo cun esquema paso a paso e/ou unha figura de análise elaborada previamente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.1. Deseña, modifica ou reproduce formas baseadas en redes modulares cadradas coa axuda do escuadro e o cartabón, utilizando recursos gráficos para destacar claramente o trazado principal elaborado das liñas auxiliares utilizadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.2. Determina coa axuda de regra e compás os principais lugares xeométricos de aplicación aos trazados fundamentais no plano, e comproba graficamente o cumprimento das condicións establecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.3. Relaciona as liñas e os puntos notables de triángulos, cuadriláteros e polígonos coas súas propiedades, e identifica as súas aplicacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.4. Comprende as relacións métricas dos ángulos da circunferencia e o círculo, describe as súas propiedades e identifica as súas posibles aplicacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.5. Resolve triángulos coa axuda de regra e compás, aplicando as propiedades das súas liñas e os puntos notables, e os principios xeométricos elementais, e xustifica o procedemento utilizado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.6. Deseña, modifica ou reproduce cuadriláteros e polígonos analizando as relacións métricas esenciais e resolvendo o seu trazado por triangulación, radiación, itinerario ou relacións de semellanza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.7. Reproduce figuras proporcionais determinando a razón idónea para o espazo de debuxo dispoñible, construíndo a escala gráfica correspondente en función da apreciación establecida e utilizándoa coa precisión requirida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.23. Transformacións xeométricas elementais: xiro, translación, simetría homotecia e afinidade. Identificación de invariantes. Aplicacións. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.1.8. Comprende as características das transformacións xeométricas elementais (xiro, translación, simetría, homotecia e afinidade), identificando as súas invariantes, e aplícaas para a resolución de problemas xeométricos e para a representación de formas planas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.24. Tanxencias e enlaces. ▪ B1.25. Resolución de problemas básicos de tanxencias e enlaces. Aplicacións. ▪ B1.26. Construción de curvas técnicas, óvalos, ovoides e espirais. ▪ B1.27. Aplicacións da xeometría ao deseño arquitectónico e industrial. ▪ B1.28. Xeometría e novas tecnoloxías. ▪ B1.29. Aplicacións de debuxo vectorial en 2D. ▪ B1.30. Exercicios de aplicación de trazado de tanxencias e enlaces. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Debuxar curvas técnicas e figuras planas compostas por circunferencias e liñas rectas, aplicando os conceptos fundamentais de tanxencias, resaltar a forma final determinada e indicar graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.2.1. Identifica as relacións entre puntos de tanxencia, centros e raios de circunferencias, analizando figuras compostas por enlaces entre liñas rectas e arcos de circunferencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ C M C CT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.2.2. Resolve problemas básicos de tanxencias coa axuda de regra e compás, aplicando con rigor e exactitude as súas propiedades intrínsecas, e utilizando recursos gráficos para destacar claramente o trazado principal elaborado das liñas auxiliares utilizadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B1.2.3. Aplica os coñecementos de tanxencias á construción de óvalos, ovoides e espirais, e relaciona a súa forma coas principais aplicacións no deseño arquitectónico e industrial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E
	Bloque 2. Sistemas de representación			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Fundamentos dos sistemas de representación. ▪ B2.2. Sistemas de representación na arte. ▪ B2.3. Evolución histórica dos sistemas de representación. ▪ B2.4. Sistemas de representación e debuxo técnico. Ámbitos de aplicación. ▪ B2.5. Vantaxes e inconvenientes. Criterios de selección. ▪ B2.6. Clases de proxección. ▪ B2.7. Sistemas de representación e novas tecnoloxías. ▪ B2.8. Aplicacións de debuxo vectorial en 3D. ▪ B2.9. Sistema diédrico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Relacionar os fundamentos e as características dos sistemas de representación coas súas posibles aplicacións ao debuxo técnico, seleccionando o sistema axeitado ao obxectivo previsto, e identificar as vantaxes e os inconvenientes en función da información que se desexe amosar e dos recursos dispoñibles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.1.1. Identifica o sistema de representación empregado a partir da análise de debuxos técnicos, ilustracións ou fotografías de obxectos ou espazos, e determina as características diferenciais e os elementos principais do sistema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.1.2. Establece o ámbito de aplicación dos principais sistemas de representación, e ilustra as súas vantaxes e os seus inconvenientes mediante o debuxo a man alzada dun mesmo corpo xeométrico sinxelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.1.3. Selecciona o sistema de representación idóneo para a definición dun obxecto ou espazo, analizando a complexidade da súa forma, a finalidade da representación, a exactitude requirida e os recursos informáticos dispoñibles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Procedementos para a obtención das proxeccións diédricas. ▪ B2.11. Disposición normalizada. ▪ B2.12. Reversibilidade do sistema. Número de proxeccións suficientes. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1B2.1.4. Comprende os fundamentos do sistema diédrico e describe os procedementos de obtención das proxeccións e a súa disposición normalizada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.13. Representación e identificación de puntos, rectas e planos. Posicións no espazo. Paralelismo e perpendicularidade. Pertenza e intersección. ▪ B2.14. Proxeccións diédricas de sólidos e espazos sinxelos. ▪ B2.15. Seccións planas. Determinación da súa verdadeira magnitude. ▪ B2.16. Procedementos para a obtención e disposición das proxeccións diédricas. ▪ B2.17. Visualización e debuxo a man alzada de axonometrías a partir das vistas principais de pezas sinxelas. ▪ B2.18. Seccións planas. Determinación da súa verdadeira magnitude. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.1.5. Comprende o funcionamento do sistema diédrico, relacionando os seus elementos, convencionalismos e notacións coas proxeccións necesarias para representar inequivocamente a posición de puntos, rectas e planos, e resolve problemas de pertenza, intersección e verdadeira magnitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.1.6. Deseña ou reproduce formas tridimensionais sinxelas, debuxando a man alzada as súas vistas principais no sistema de proxección ortogonal establecido pola norma de aplicación, dispoño as proxeccións suficientes para a súa definición e identificando os seus elementos de xeito inequívoco. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.1.7. Visualiza no espazo perspectiva formas tridimensionais sinxelas definidas suficientemente polas súas vistas principais, debuxando a man alzada axonometrías convencionais (isometrías e cabeleiras). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.1.8. Determina seccións planas de obxectos tridimensionais sinxelos, visualizando intuitivamente a súa posición mediante perspectivas a man alzada, debuxando as súas proxeccións diédricas e obtendo a súa verdadeira magnitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.19. Sistema de planos cotados: aplicacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Representar formas tridimensionais sinxelas a partir de perspectivas, fotografías, pezas reais ou espazos do contorno próximo, utilizando o sistema diédrico ou, de ser o caso, o sistema de planos cotados, dispoño de acordo coa norma as proxeccións suficientes para a súa definición e identificando os seus elementos de xeito inequívoco. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.2.1. Comprende o funcionamento do sistema de planos cotados como unha variante do sistema diédrico que permite rendibilizar os coñecementos adquiridos, ilustra as súas principais aplicacións mediante a resolución de problemas sinxelos de pertenza e intersección e obtén perfís dun terreo a partir das súas curvas de nivel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.20. Sistema axonométrico. ▪ B2.21. Fundamentos do sistema. Disposición dos eixes e utilización dos coeficientes de redución. ▪ B2.22. Sistema axonométrico ortogonal, perspectivas isométricas, dimétricas e trimétricas. ▪ B2.23. Sistema axonométrico oblicuo: perspectivas cabeleiras e militares. ▪ B2.24. Aplicación do óvalo isométrico como representación simplificada de formas circulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Debuxar perspectivas de formas tridimensionais a partir de pezas reais ou definidas polas súas proxeccións ortogonais, seleccionando a axonometría axeitada ao propósito da representación, dispoño a posición dos eixes en función da importancia relativa das caras que se desexen amosar e utilizando, de ser o caso, os coeficientes de redución determinados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.3.1. Realiza perspectivas isométricas de corpos definidos polas súas vistas principais, coa axuda de utensilios de debuxo sobre taboleiro, representando as circunferencias situadas en caras paralelas aos planos coordenados como óvalos en lugar de elipses, simplificando o seu trazado. 	▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.3.2. Realiza perspectivas cabeleiras ou militares de corpos ou espazos con circunferencias situadas en caras paralelas a un só dos planos coordenados, dispoño a súa orientación para simplificar o seu trazado. 	▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.25. Sistema cónico central. ▪ B2.26. Elementos do sistema. Plano do cadro e cono visual. ▪ B2.27. Determinación do punto de vista e orientación das caras principais. ▪ B2.28. Paralelismo. Puntos de fuga. Puntos métricos. ▪ B2.29. Representación simplificada da circunferencia. ▪ B2.30. Sistema cónico oblicuo. ▪ B2.31. Representación simplificada da circunferencia. ▪ B2.32. Representación de sólidos nos diferentes sistemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Debuxar perspectivas cónicas de formas tridimensionais a partir de espazos do contorno ou definidas polas súas proxeccións ortogonais, e valorar o método seleccionado, considerando a orientación das caras principais respecto do plano do cadro e a repercusión da posición do punto de vista sobre o resultado final. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.4.1. Comprende os fundamentos da perspectiva cónica e clasifica a súa tipoloxía en función da orientación das caras principais respecto ao plano do cadro e a repercusión da posición do punto de vista sobre o resultado final, determinando o punto principal, a liña do horizonte, os puntos de fuga e os seus puntos de medida. 	▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.4.2. Debuxa coa axuda de utensilios de debuxo perspectivas cónicas centrais de corpos ou espazos con circunferencias situadas en caras paralelas a un só dos planos coordenados, dispoño a súa orientación para simplificar o seu trazado. 	▪ CSIE E
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B2.4.3. Representa formas sólidas ou espaciais con arcos de circunferencia en caras horizontais ou verticais, debuxando perspectivas cónicas oblicuas coa axuda de utensilios de debuxo, simplificando a construción das elipses perspectivas mediante o trazado de polígonos circunscritos, trazándoas a man alzada ou coa axuda de patróns de curvas. 	▪CMCCT
<p>Bloque 3. Normalización</p>				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Elementos da normalización consonte a normativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Valorar a normalización como convencionalismo para a comunicación universal que permite simplificar os métodos de produción, asegurar a calidade dos produtos, posibilitar a súa distribución e garantir a súa utilización polo destinatario final. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B3.1.1. Describe os obxectivos e os ámbitos de utilización das normas UNE, EN e ISO, e relaciona as específicas do debuxo técnico coa súa aplicación para a elección e a dobra de formatos, para o emprego de escalas, para establecer o valor representativo das liñas, para dispor as vistas e para a cotación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Proxecto: necesidade e ámbito de aplicación das normas. ▪ B3.3. Formatos. Dobra de planos. ▪ B3.4. Vistas. Liñas normalizadas. ▪ B3.5. Aplicacións da normalización. ▪ B3.6. Escalas. Cotación. ▪ B3.7. Debuxo industrial. ▪ B3.8. Debuxo arquitectónico. ▪ B3.9. Cortes e seccións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Aplicar as normas nacionais, europeas e internacionais relacionadas cos principios xerais de representación, formatos, escalas, acotación e métodos de proxección ortográficos e axonométricos, considerando o debuxo técnico coma linguaxe universal, valorando a necesidade de coñecer a súa sintaxe e utilizándoo de forma obxectiva para a interpretación de planos técnicos e a elaboración de bosquexos, esquemas, esbozos e planos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B3.2.1. Obtén as dimensións relevantes de corpos ou espazos representados utilizando escalas normalizadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B3.2.2. Representa pezas e elementos industriais ou de construción, aplicando as normas referidas aos principais métodos de proxección ortográficos, seleccionando as vistas imprescindibles para a súa definición, dispóndoas axeitadamente e diferenciando o trazado de eixes, liñas vistas e ocultas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B3.2.3. Cota pezas industriais sinxelas identificando as cotas necesarias para a súa correcta definición dimensional e dispóndoas de acordo coa norma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B3.2.4. Cota espazos arquitectónicos sinxelos identificando as cotas necesarias para a súa correcta definición dimensional e dispóndoas de acordo coa norma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ▪CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT1.B3.2.5. Representa obxectos con ocios mediante cortes e seccións, aplicando as normas básicas correspondentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E

1.2.3. CRITERIOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

Concrecións dos criterios de avaliación a nivel de aula en relación cos bloques de contido:

- B1.1. Resolver problemas de configuración de formas poligonais sinxelas no plano coa axuda de utensilios convencionais de debuxo sobre taboleiro, aplicando os fundamentos da xeometría métrica de acordo cun esquema paso a paso e/ou unha figura de análise elaborada previamente.
- B1.2. Debuxar curvas técnicas e figuras planas compostas por circunferencias e liñas rectas, aplicando os conceptos fundamentais de tanxencias, resaltar a forma final determinada e indicar graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos.
- B2.1. Relacionar os fundamentos e as características dos sistemas de representación coas súas posibles aplicacións ao debuxo técnico, seleccionando o sistema axeitado ao obxectivo previsto, e identificar as vantaxes e os inconvenientes en función da información que se desexe amosar e dos recursos dispoñibles.
- B2.2. Representar formas tridimensionais sinxelas a partir de perspectivas, fotografías, pezas reais ou espazos do contorno próximo, utilizando o sistema diédrico ou, de ser o caso, o sistema de planos cotados, dispoñendo de acordo coa norma as proxeccións suficientes para a súa definición e identificando os seus elementos de xeito inequívoco.
- B2.3. Debuxar perspectivas de formas tridimensionais a partir de pezas reais ou definidas polas súas proxeccións ortogonais, seleccionando a axonometría axeitada ao propósito da representación, dispoñendo a posición dos eixes en función da importancia relativa das caras que se desexen amosar e utilizando, de ser o caso, os coeficientes de redución determinados.
- B2.4. Debuxar perspectivas cónicas de formas tridimensionais a partir de espazos do contorno ou definidas polas súas proxeccións ortogonais, e valorar o método seleccionado, considerando a orientación das caras principais respecto do plano do cadro e a repercusión da posición do punto de vista sobre o resultado final.
- B3.1. Valorar a normalización como convencionalismo para a comunicación universal que permite simplificar os métodos de produción, asegurar a calidade dos produtos, posibilitar a súa distribución e garantir a súa utilización polo destinatario final.
- B3.2. Aplicar as normas nacionais, europeas e internacionais relacionadas cos principios xerais de representación, formatos, escalas, acotación e métodos de proxección ortográficos e axonométricos, considerando o debuxo técnico coma linguaxe universal, valorando a necesidade de coñecer a súa sintaxe e utilizándoo de forma obxectiva para a interpretación de planos técnicos e a elaboración de bosquejos, esquemas, esbozos e planos.

En cada trimestre valoraranse proporcionalmente os seguintes elementos:

Láminas: 10% da calificación.

Son láminas compostas por varios exercicios. Nelas terase en conta a entrega puntual, a limpeza e precisión de trazado, o prantexamento dos problemas e o resultado dos mesmos.

Exames: 80% da calificación.

Dous como mínimo por trimestre.

Competencia “aprender a aprender”: 10% da calificación.

Madurez, seriedade, responsabilidade, participación, constancia, esforzo por superar as dificultades da materia.

1.3. DEBUXO TÉCNICO II

1.3.1. CONTIDOS.

TRIMESTRE 1: XEOMETRÍA PLANA.

U.D.1.- TRAZADOS FUNDAMENTAIS NO PLANO.

Arco capaz. Cuadrilítero inscritíbel.

U.D.2.- PROPORCIONALIDADE E SEMELLANZA.

Teorema do cateto e de a altura . Figuras semellantes.

U.D.3.- POTENCIA.

Eixo radical, centro radical. Sección áurea.

U.D.4.- POLÍGONOS.

Rectas e puntos notables no triángulo. Análises e construción de polígonos regulares.

U.D.5.- TRANSFORMACIÓNS XEOMÉTRICAS.

Proxectividade e homografía .Homoloxía e afinidade. Inversión.

U.D.6.- TANXENCIAS.

Tanxencias como aplicación dos conceptos de potencia e inversión.

U.D.7.- CURVAS TÉCNICAS.

Curvas cíclicas. Cicloide. Epicicloide. Hipocicloide. Envolvente da circunferencia.

U.D.8.- CURVAS CÓNICAS.

Tanxencias e interseccións cunha recta.

Elipse. Hipérbola. Parábola.

TRIMESTRE 2: XEOMETRÍA DESCRIPTIVA.

U.D.1.- OS SISTEMAS DE REPRESENTACIÓN.

- ❖ Fundamentos da proxección. Distintos sistemas de representación.

U.D.2.- VISTAS.

- ❖ Vistas, segundo a norma UNE 1032.

U.D.3.- SISTEMA DIÉDRICO.

- ❖ Interseccións.
- ❖ Paralelismo, perpendicularidade, distancias.
- ❖ Abatements
- ❖ , cambios de plano, xiros e ángulos. Verdadeiras magnitudes.
- ❖ Representación de superficies poliédricas e de revolución.
- ❖ Representación dos poliedros regulares.
- ❖ Sólidos, seccións e desenrols.
- ❖ Intersección con rectas e planos.
- ❖ Seccións e desenrols.

U.D.4.- SISTEMA AXONOMÉTRICO ORTOGONAL.

- ❖ Escalas axonométricas . Verdadeiras magnitudes.
 - ❖ Representación de figuras poliédricas e de revolución. Intersección con rectas e planos.
- Seccións. Relación do sistema axonométrico co diédrico.

U.D.5.- SISTEMA AXONOMÉTRICO OBLICUO.

- ❖ Fundamentos do sistema. Coeficiente de redución. Verdadeiras magnitudes.
- ❖ Representación de figuras poliédricas e de revolución. Intersección de rectas e planos. Seccións.

U.D.6.- SISTEMA CÓNICO DE PERSPECTIVA LINEAL.

- ❖ Fundamentos e elementos do sistema. Perspectiva central e oblicua. Representación de superficies poliédricas e de revolución. Intersección con recta e plano. Trazado de perspectivas de exteriores.

TRIMESTRE 3: NORMALIZACIÓN INDUSTRIAL.

U.D.1.- NORMALIZACIÓN.

Introdución. Principios xerais de representación.

U.D.2.- ROTULACIÓN NORMALIZADA.

U.D.3.- FORMATOS.

U.D.4.- ACOTACIÓN.

Normas xerais. Tipos de cotas. Sistemas de acotación.

U.D.5.- SIMPLICACIÓN DE DEBUXOS.

Convencionalismos para a representación. Simbología. Roscas.

U.D.5.- ARTE E DEBUXO TÉCNICO. DESEÑO ASISTIDO POR ORDENADOR.

1.3.2.- CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

Debuxo Técnico II. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Xeometría e debuxo técnico				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Resolución de problemas xeométricos. ▪ B1.2. Proporcionalidade. Rectángulo áureo. Aplicacións. ▪ B1.3. Construción de figuras planas equivalentes. ▪ B1.4. Relación entre os ángulos e a circunferencia. Arco capaz. ▪ B1.5. Aplicacións. ▪ B1.6. Potencia dun punto respecto a unha circunferencia. Determinación e propiedades do eixe radical e do centro radical. Aplicación á resolución de tanxencias. ▪ B1.7. Inversión. ▪ B1.8. Determinación de figuras inversas. Aplicación á resolución de tanxencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Resolver problemas de tanxencias mediante a aplicación das propiedades do arco capaz, dos eixes e centros radicais e/ou da transformación de circunferencias e rectas por inversión, indicando graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.1.1. Identifica a estrutura xeométrica de obxectos industriais ou arquitectónicos a partir da análise de plantas, alzados, perspectivas ou fotografías, sinalando os seus elementos básicos e determinando as principais relacións de proporcionalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.1.2. Determina lugares xeométricos de aplicación ao debuxo aplicando os conceptos de potencia ou inversión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.1.3. Transforma por inversión figuras planas compostas por puntos, rectas e circunferencias describindo as súas posibles aplicacións á resolución de problemas xeométricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.1.4. Selecciona estratexias para a resolución de problemas xeométricos complexos, analizando as posibles solucións e transformándoos por analogía noutros problemas máis sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.1.5. Resolve problemas de tanxencias aplicando as propiedades dos eixes e centros radicais, e indicando graficamente a construción auxiliar utilizada, os puntos de enlace e a relación entre os seus elementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. Trazado de curvas cónicas e técnicas. ▪ B1.10. Curvas cónicas. Orixe, determinación e trazado da elipse, a parábola e a hipérbola. ▪ B1.11. Curvas técnicas. Orixe, determinación e trazado das curvas cíclicas e envolventes. ▪ B1.12. Resolución de problemas de pertenza, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Debuxar curvas cíclicas e cónicas e identificar os seus principais elementos, utilizando as súas propiedades fundamentais para resolver problemas de pertenza, tanxencia ou incidencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B.1.2.1. Comprende a orixe das curvas cónicas e as relacións métricas entre elementos, describe as súas propiedades e identifica as súas aplicacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.2.2. Resolve problemas de pertenza, intersección e tanxencias entre liñas rectas e curvas cónicas, aplicando as súas propiedades, e xustifica o procedemento utilizado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

	<p>tanxencia e incidencia. Aplicacións.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.13. Homoloxía. Determinación dos seus elementos. Trazado de figuras homólogas. Aplicacións. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.2.3. Traza curvas cónicas logo de determinar os elementos que as definen, tales como eixes, focos, directrices, tanxentes ou asíntotas, resolvendo o seu trazado por puntos ou por homoloxía respecto á circunferencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ n ▪ l 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Relacionar as transformacións homolóxicas coas súas aplicacións á xeometría plana e aos sistemas de representación, valorando a rapidez e a exactitude nos trazados que proporciona a súa utilización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.3.1. Comprende as características das transformacións homolóxicas, identifica os seus invariantes xeométricos e describe as súas aplicacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.14. Afinidade. Determinación dos seus elementos. Trazado de figuras afíns. Construción da elipse afín a unha circunferencia. ▪ B1.15. Trazado de figuras planas complexas utilizando escalas e construcións auxiliares axeitadas. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.3.2. Aplica a homoloxía e a afinidade á resolución de problemas xeométricos e á representación de formas planas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B1.3.3. Deseña a partir dun bosquejo previo ou reproduce á escala conveniente figuras planas complexas, e indica graficamente a construción auxiliar utilizada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT

Bloque 2. Sistemas de representación

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Punto, recta e plano no sistema diédrico. ▪ B2.2. Resolución de problemas de pertenza, incidencia, paralelismo e perpendicularidade. ▪ B2.3. Determinación da verdadeira magnitude de segmentos e formas planas. ▪ B2.4. Construción de figuras planas no sistema diédrico. ▪ B2.5. Abatemento de planos. Determinación dos seus elementos. Aplicacións. ▪ B2.6. Xiro dun corpo xeométrico. Aplicacións. ▪ B2.7. Cambios de plano. Determinación das novas proxeccións. Aplicacións. ▪ B2.8. Afinidade entre proxeccións. ▪ B2.9. Problema inverso ao abatemento. ▪ B2.10. Corpos xeométricos no sistema diédrico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Valorar a importancia da elaboración de debuxos a man alzada para desenvolver a visión espacial, analizando a posición relativa entre rectas, planos e superficies, identificando as súas relacións métricas para determinar o sistema de representación axeitado e a estratexia idónea que solucione os problemas de representación de corpos ou espazos tridimensionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.1.1. Comprende os fundamentos ou principios xeométricos que condicionan o paralelismo e a perpendicularidade entre rectas e planos, utilizando o sistema diédrico ou, de ser o caso, o sistema de planos cotados como ferramenta base para resolver problemas de pertenza, posición, mínimas distancias e verdadeira magnitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.1.2. Representa figuras planas contidas en planos paralelos, perpendiculares ou oblicuos aos planos de proxección, trazando as súas proxeccións diédricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.1.3. Determina a verdadeira magnitude de segmentos, ángulos e figuras planas utilizando xiros, abatements ou cambios de plano en sistema diédrico e, de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.11. Representación de poliedros regulares. Posicións singulares. ▪ B2.12. Determinación das súas seccións principais. ▪ B2.13. Representación de prismas e pirámides. 		<p>ser o caso, no sistema de planos cotados.</p>	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.1.4. Representa o hexaedro ou cubo en calquera posición respecto aos planos coordenados, o resto dos poliedros regulares, prismas e pirámides en posicións favorables, coa axuda das súas proxeccións diédricas, determinando partes vistas e ocultas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.14. Representación de cilindros, conos e esferas. Seccións planas. ▪ B2.15. Determinación de seccións planas e elaboración de desenvolvementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Representar poliedros regulares, pirámides, prismas, cilindros e conos mediante as súas proxeccións ortográficas, analizando as posicións singulares respecto aos planos de proxección, determinando as relacións métricas entre os seus elementos, as seccións planas principais e a verdadeira magnitude ou desenvolvemento das superficies que os conforman. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.2.1. Representa cilindros e conos de revolución aplicando xiros ou cambios de plano para dispor as súas proxeccións diédricas en posición favorable para resolver problemas de medida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ C M C CT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16. Interseccións. ▪ B2.17. Xiros, abatements ou cambios de plano para determinar a verdadeira magnitude de elementos de pezas tridimensionais. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.2.2. Determina a sección plana de corpos ou espazos tridimensionais formados por superficies poliédricas, cilíndricas, cónicas e/ou esféricas, debuxando as súas proxeccións diédricas e obtendo a súa verdadeira magnitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ C M C CT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.2.3. Acha a intersección entre liñas rectas e corpos xeométricos coa axuda das súas proxeccións diédricas ou a súa perspectiva, indicando o trazado auxiliar utilizado para a determinación dos puntos de entrada e saída. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ C M C CT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.2.4. Desenvolve superficies poliédricas, cilíndricas e cónicas, coa axuda das súas proxeccións diédricas, utilizando xiros, abatements ou cambios de plano para obter a verdadeira magnitude das arestas e caras que as conforman. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.18. Sistemas axonométricos ortogonais. ▪ B2.19. Posición do triedro fundamental. ▪ B2.20. Relación entre o triángulo de trazas e os eixes do sistema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Debuxar axonometrías de poliedros regulares, pirámides, prismas, cilindros e conos, dispoñendo a súa posición en función da importancia relativa das caras que se desexen amosar e/ou da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.3.1. Comprende os fundamentos da axonometría ortogonal, clasificando a súa tipoloxía en función da orientación do triedro fundamental, determinando o triángulo de trazas e calculando os coeficientes de redución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCCT

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.21. Determinación de coeficientes de redución. ▪ B2.22. Tipoloxía das axonometrías ortogonais. Vantaxes e inconvenientes. ▪ B2.23. Representación de figuras planas. ▪ B2.24. Representación simplificada da circunferencia. ▪ B2.25. Representación de corpos xeométricos e espazos arquitectónicos. Seccións planas. Interseccións. 	<p>conveniencia dos trazados necesarios, utilizando a axuda do abatemento de figuras planas situadas nos planos coordenados, calculando os coeficientes de redución e determinando as seccións planas principais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B2.3.2. Debuxa axonometrías de corpos ou espazos definidos polas súas vistas principais, dispoño a súa posición en función da importancia relativa das caras que se desexen amosar e/ou da conveniencia dos trazados necesarios. ▪ DT2.B2.3.3. Determina a sección plana de corpos ou espazos tridimensionais formados por superficies poliédricas, debuxando isometrías ou perspectivas cabeleiras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CMCCT
--	---	---	---	---

Bloque 3. Documentación gráfica de proxectos

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Elaboración de bosquejos, esbozos e planos. ▪ B3.2. Proceso de deseño ou fabricación: perspectiva histórica e situación actual. ▪ B3.3. Proxecto: tipos e elementos. ▪ B3.4. Planificación de proxectos. ▪ B3.5. Identificación das fases dun proxecto. Programación de tarefas. 	<p>▪ B3.1. Elaborar bosquejos, esbozos e planos necesarios para a definición dun proxecto sinxelo relacionado co deseño industrial ou arquitectónico, valorar a exactitude, a rapidez e a limpeza que proporciona a utilización de aplicacións informáticas, planificar de maneira conxunta o seu desenvolvemento, revisar o avance dos traballos e asumir as tarefas encomendadas con responsabilidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B3.1.1. Elabora e participa activamente en proxectos cooperativos de construción xeométrica, aplicando estratexias propias adecuadas á linguaxe do debuxo técnico. ▪ DT2.B3.1.2. Identifica formas e medidas de obxectos industriais ou arquitectónicos, a partir dos planos técnicos que os definen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
--	---	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Elaboración das primeiras ideas. ▪ B3.7. Tipos de planos: de situación, de conxunto, de montaxe, de instalación, de detalle, de fabricación ou de construción. ▪ B3.8. Presentación de proxectos. ▪ B3.9. Elaboración da documentación gráfica dun proxecto gráfico, industrial ou arquitectónico sinxelo. ▪ B3.10. Debuxo de bosquejos a man alzada e esquemas. ▪ B3.11. Elaboración de debuxos cotados. ▪ B3.12. Elaboración de esbozos de pezas e conxuntos. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B3.1.3. Debuxa bosquejos a man alzada e esbozos cotados para posibilitar a comunicación técnica con outras persoas. ▪ DT2.B3.1.4. Elabora esbozos de conxuntos e/ou pezas industriais ou obxectos arquitectónicos, dispoño as vistas, os cortes e/ou as seccións necesarias, tomando medidas directamente da realidade ou de perspectivas a escala, elaborando bosquejos a man alzada para a elaboración de debuxos cotados e planos de montaxe, instalación, detalle ou fabricación, de acordo coa normativa de aplicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.13. Posibilidades das tecnoloxías da información e da comunicación aplicadas ao deseño, á edición, ao arquivamento e á presentación de proxectos. 	<p>▪ B3.2. Presentar de xeito individual e colectivo os bosquejos, os esbozos e os planos necesarios para a definición dun proxecto sinxelo relacionado co deseño industrial ou</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B3.2.1. Comprende as posibilidades das aplicacións informáticas relacionadas co debuxo técnico, e valora a exactitude, a rapidez e a limpeza que proporciona a súa utilización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.14. Debuxo vectorial 2D. Debuxo e edición de entidades. Creación de bloques. Visibilidade de capas. ▪ B3.15. Debuxo vectorial 3D. Inserción e edición de sólidos. Galerías e bibliotecas de modelos. Incorporación de texturas. ▪ B3.16. Selección do encadramento, a iluminación e o punto de vista. ▪ B3.17. Resolución de exercicios de debuxo técnico utilizando recursos informáticos. 	<p>arquitectónico, valorar a exactitude, a rapidez e a limpeza que proporciona a utilización de aplicacións informáticas, planificar de maneira conxunta o seu desenvolvemento, revisar o avance dos traballos e asumir as tarefas encomendadas con responsabilidade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B3.2.2. Representa obxectos industriais ou arquitectónicos coa axuda de programas de debuxo vectorial 2D, creando entidades, importando bloques de bibliotecas, editando obxectos e dispendo a información relacionada en capas diferenciadas pola súa utilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B3.2.3. Representa obxectos industriais ou arquitectónicos utilizando programas de creación de modelos en 3D, inserindo sólidos elementais, manipulándoos ata obter a forma buscada, importando modelos ou obxectos de galerías ou bibliotecas, incorporando texturas, seleccionando o encadramento, a iluminación e o punto de vista adecuado ao propósito buscado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ DT2.B3.2.4. Presenta os traballos de debuxo técnico utilizando recursos gráficos e informáticos, de xeito que estes sexan claros e limpos, e que respondan ao obxectivo para os que se realizaron. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD

1.3.3. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN.

En cada trimestre valoraranse proporcionalmente os seguintes elementos:

Láminas: 10% da calificación.

Son láminas compostas por varios exercicios. Nelas terase en conta a entrega puntual, a limpeza e precisión de trazado, o prantexamento dos problemas e o resultado dos mesmos.

Exames: 80% da calificación.

Dous como mínimo por trimestre.

Competencia “aprender a aprender”: 10% da calificación.

Madurez, seriedade, responsabilidade, participación, constancia, esforzo por superar as dificultades da materiaa.

1.3.4. CONTIDOS MÍNIMOS.

SEGMENTOS E ÁNGULOS.

– Operar con segmentos e ángulos.

- Aplicar o teorema de Tales e o concepto de arco capaz na resolución de problemas de proporcionalidade gráfica.

TRIÁNGULOS.

- Coñecer a clasificación de triángulos dados os seus lados e ángulos, e a definición dos seus elementos notables.
- Construír triángulos coñecendo os seus lados e os seus ángulos. Clasificación.

CADRILÁTEROS.

- Clasificación e elementos notables dos paralelogramos e dos non paralelogramos.
- Construír cuadriláteros a partires de un mínimo de datos precisos.

POLÍGONOS REGULARES.

- Coñecer Os fundamentos demostrativos da construción dos polígonos regulares.
- Resolver problemas de construción de polígonos inscritos na circunferencia e coñecido o lado.
- Aplicar as formas poligonais ó deseño de superficies reais sinxelas.

RELACIONES XEOMÉTRICAS ENTRE FIGURAS PLANAS.

- Resolver problemas xeométricos empregando as transformacións no plano: igualdade semellanza, simetría, proporcionalidade.
- Empregar transformacións en problemas simples reais.

CIRCUNFERENCIAS.

- Comprobar as bases e criterios empregados na rectificación de circunferencias e arcos, ademais dos métodos de resolución de tanxencias
- Deseñar formas nas que interveñan tanxencias ou enlaces entre rectas e circunferencias, ou entre circunferencias.

CURVAS CÓNICAS.

- Construír cónicas a partires dos parámetros que as definen.
- Empregar elipses, parábolas e hipérbolas no debuxo de elementos industriais ou arquitectónicos.

PROXECCIONES:

- Coñecer dous tipos de proxeccións: central e paralela nas que se basean os sistemas de representación.

SISTEMAS DE REPRESENTACIÓN.

- Clasificar os distintos sistemas de representación en función do tipo de proxección no que se basean.

- Características xerais dos sistemas : diédrico, acotado, axonométrico e cónico.
- Vantaxes e inconvenientes de cada sistema, así como seu campo de aplicación.

SISTEMA DIÉDRICO.

- Representación do punto, a recta, e o plano. O plano e as súas rectas fundamentais e incluso sen emprego de trazas.
- Relacións de paralelismo e interseccións entre os elementos xeométricos fundamentais.
- Comprobar a diferenza entre rectas que se cortan e que se cruzan no espazo.
- Coñecer a condición xeral de perpendicularidade.
- Abatemento de planos proxectantes, resolvendo, exercicios de aplicación para a obtención de verdadeiras magnitudes, distancias e ángulos cos planos de proxección.

Representación de figuras planas.

- Representación de superficies sinxelas: poliedros regulares, prisma, pirámide, cono, cilindro e esfera, sempre apoiados nun dos planos de proxección.
- Intersección con rectas das superficies anteriores, así como seccións planas das mesmas con planos proxectantes. Desenrolos.

SISTEMA AXONOMÉTRICO.

- Coñecer a diferenza entre axonometría ortogonal e axonometría oblicua.
- Coeficientes de redución e escalas.
- Representar corpos e figuras xeométricas sinxelas en isometría, perspectiva cabeleira e militar, a partir de seus proxeccións diédricas valorándose a situación de a figura.

PERSPECTIVA LINEAL.

- Coñecer as bases de a perspectiva lineal e seus elementos fundamentais, limitándose al de plano da cadro vertical e horizontal.
- Valorar a posición da punto de vista e da ángulo visual con relación ao obxecto a representar.
- Construción de perspectivas centrais e oblicuas de espazos interiores o corpos xeométricos sinxelos.

NORMALIZACIÓN.

- Coñecer as xeralidades sobre a normalización: que, como e cuando es necesario normalizar. Beneficios e finalidades.
- Clasificación de as normas. Organismos: UNE, DIN, ISO.

- Formatos normalizados. UNE 1-011. Valorar o uso dos distintos formatos.
- Rotulación normalizada. UNE 1-034.

Empregar a escritura normalizada nos exercicios de debuxo técnico.

- Escalas normalizadas. UNE 1-026.

Empregar as escalas normalizadas nos exercicios que o precisen.

REPRESENTACIÓN UNE 1-032.

- Coñecer Os principios xerais de representación.
- Coñecer e empregar os distintos tipo de liñas normalizadas en exercicios de croquización.
- Croquizar e interpretar vistas de corpos formados por caras planas e superficies cilíndricas ou cónicas sinxelas. Empregar de forma racional cortes e seccións. Raiados.

ACOTACIÓN.

- Coñecer os principios xerais de acotación.
- Valorar o obxectivo de acotación e a necesidade do seu uso.
- Empregar de maneira correcta os distintos elementos que interveñen na acotación: liña de cota, liña de referencia, frechas, etc.
- Diferenciar e empregar de forma xustificada a acotación en serie, en paralelo e combinada.
- Realizar a acotación de debuxos de corpos representados a escala.

MATERIAIS E INSTRUMENTOS DE DEBUXO.

- Coñecer materiais e instrumentos de debuxo: uso e soportes.
- Valorar o proceso de deseño e súa aplicación.

DESEÑO ASISTIDO POR ORDENADOR.

- Coñecer as características do sistema DAO.
-

2.- DEBUXO ARTÍSTICO I.

2.1.- OBXECTIVOS.

O ensino do Debuxo Artístico no bacharelato terá como finalidade o desenrolo das seguintes capacidades:

- 1.- Coñecer e distinguir os elementos básicos de configuración da forma, empreñándoos correctamente, según criterios analíticos, na representación de obxectos do entorno ou expresivos, sobre todo obxectos reais ou simbólicos.
- 2.- Entender a forma dos obxectos que se representan como consecuencia da súa estrutura interna, e saber representala graficamente.
- 3.- Comprender os distintos datos visuais que conteñen as formas como partes relacionadas dun conxunto, atendendo especialmente ás proporcións que se dan entre eles e representándoos prioritariamente según a súa importancia no conxunto e ignorando detalles superfluos.
- 4.- Empregar de maneira eficaz os mecanismos de percepción relacionados coas imaxes plásticas, desenrolando a memoria visual e a retentiva para poder comunicarse con imaxes procedentes tanto do exterior como do interior dun mesmo.
- 5.- Valorar a importancia da observación e estudio directo das formas orgánicas da natureza como fonte de reflexión para as representacións de carácter subxectivo.
- 6.- Coñecer as leis básicas da asociación perceptiva e interpretar unha mesma forma ou conxunto de formas con diferentes intencións comunicativas ou expresivas.
- 7.- Coñecer a terminoloxía básica, así como os materiais, técnicas e procedementos adecuados á finalidade pretendida, valorar criticamente o seu emprego axeitado e preceder dun xeito racional e ordenado no traballo.
- 8.- Coñecer os fundamentos teóricos e prácticos sobre a cor e o seu emprego, para a súa aplicación plástica de maneira razoada e expresiva.
- 9.- Valorar a realización de modificacións combinatorias e o aporte de intencións expresivas de carácter subxectivo ós debuxos, como medio para desenrolar a sensibilidade estética, a creatividade e o pensamento diverxente.

2.2.- CONTIDOS.

Bloque 1. O debuxo como ferramenta

- Introducción á terminoloxía, materiais, técnicas e procedementos empregados.

Bloque 2. Liña e forma.

- Elementos básicos na configuración da forma. A liña como elemento configurador de formas planas de estrutura xeométrica sinxela.
- Referentes da forma Bi dimensional: superposición, relatividade do tamaño.
- A liña como elemento configurador de formas volumétricas de estrutura sinxela. Partes vistas e partes ocultas.
- A perspectiva. Aplicación da perspectiva cónica ó debuxo artístico.
- Proporción entre as partes dunha forma tridimensional.
- Transformacións da forma tridimensional. Espazo interior-espazo exterior: as súas representacións gráficas.

Bloque 3. A composición e os seus fundamentos.

- Relación entre distintas formas no plano. Psicoloxía da forma. Leis visuais asociativas.
- Organizacións compositivas. Simetrías-contrastos-tensións.
- - Equilibrio estático e dinámico. Direccións visuais.

Bloque 4. A luz. O claroscuro e a textura.

- Introducción á terminoloxía, materiais e procedementos básicos.
- A natureza da luz.
- A mancha como elemento configurador da forma.
- Importancia do claro-escuro para a expresión do volume.

Bloque 5. A cor.

- Introducción á terminoloxía, materiais e procedementos básicos.
- Percepción da cor.
- Sínteses aditiva e síntese subtractiva. Cor-luz e cor-pigmento.
- Modificación da cor. Conceptos de saturación tono-valor.
- Relacións armónicas e interacción da cor.

2.3. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

Debuxo Artístico I. 1º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O debuxo como ferramenta				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ j ▪ m ▪ n ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Diferentes modos de ver e debuxar. Debuxo e función. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Valorar a importancia do debuxo como ferramenta do pensamento e fin en si mesmo, a través da historia da arte, no proceso creativo, con fins artísticos, tecnolóxicos ou científicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B1.1.1. Valora e coñece a importancia do debuxo artístico, as súas aplicacións e as súas manifestacións a través da historia e na actualidade, co estudo e a observación de obras e artistas significativos/as. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B1.1.2. Selecciona, relaciona e emprega con criterio a terminoloxía específica, de forma oral e escrita, en postas en común ou probas individuais, aplicada a producións propias ou alleas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ j ▪ m ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Expresión da subxectividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Utilizar con criterio os materiais e a terminoloxía específica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B1.2.1. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráficas, adecuándoos ao obxectivo plástico desexado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ i ▪ m ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Materiais, utensilios e soportes básicos. ▪ B1.4. Introducción ás técnicas secas e á súa aplicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Amosar unha actitude autónoma e responsable, respectando as producións propias e alleas, así como o espazo de traballo e as pautas indicadas para a realización de actividades, achegando á aula todos os materiais necesarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B1.3.1. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B1.3.2. Aмосa unha actitude autónoma e responsable, respectando o traballo propio e alleo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
Bloque 2. Liña e forma				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Elementos básicos na configuración da forma. A liña como elemento configurador. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Describir graficamente obxectos naturais ou artificiais, amosando a comprensión da súa estrutura interna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B2.1.1. Utiliza a liña na descrición gráfica de obxectos expresando volume, movemento, espazo e sensacións subxectivas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B2.1.2. Representa formas naturais e artificiais, de maneira analítica ou expresiva, atendendo á comprensión da súa estrutura interna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. A perspectiva intuitiva e a súa aplicación no debuxo artístico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Empregar a liña para a configuración de formas e transmisión de expresividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B2.2.1. Comprende e representa as formas desde distintos puntos de vista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B2.2.2. Describe graficamente as formas atendendo ás súas proporcións, relacionándoas con formas xeométricas simples. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT

Bloque 3. A composición e os seus fundamentos				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Composición intuitiva. Concepto de equilibrio visual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Elaborar composicións analíticas, descritivas e expresivas con diferentes graos de iconicidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B3.1.1. Selecciona os elementos gráficos esenciais para a representación da realidade observada segundo a función que se persiga (analítica ou subxectiva) e o seu grao de iconicidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Psicoloxía da forma. Leis visuais que rexen as relacións entre as formas do cadro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Aplicar as leis básicas da percepción visual ao representar distintos volumes xeométricos ou orgánicas dentro dun espazo compositivo, atendendo ás proporcións e á perspectiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B3.2.1. Relaciona e representa as formas no plano atendendo ás leis visuais asociativas, ás organizacións compositivas, ao equilibrio e ás direccións visuais en composicións cunha finalidade expresiva, analítica ou descritiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
Bloque 4. A luz. O claroscuro e a textura				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. A mancha como elemento configurador do volume. O claroscuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Representar o volume de obxectos e espazos tridimensionais mediante a técnica do claroscuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B4.1.1. Representa o volume, o espazo e a textura aplicando técnicas gráfico-plásticas mediante valores lumínicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. A construción das sombras. Valores tonais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Valorar a influencia da luz como configuradora de formas e o seu valor expresivo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B4.2.1. Coñece o valor expresivo e configurador da luz, en valores tanto acromáticos como cromáticos, e explicar verbalmente eses valores en obras propias e alleas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Iluminación. Tipos de luz e o seu comportamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Explorar as posibilidades expresivas da textura visual e o claroscuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B4.3.1. Observa e utiliza a textura visual con procedementos gráfico-plásticos, con fins expresivos e configuradores, en obras propias e alleas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CCEC

Bloque 5. A cor				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Teoría da cor. Natureza. Dimensións e comportamento da cor. ▪ B5.2. Expressividade da cor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer e aplicar os fundamentos teóricos sobre a cor e as relacións cromáticas, tanto na expresión gráfico-plástica como na análise de diversas manifestacións artísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B5.1.1. Aplica a cor seguindo as dimensións desta (valor-luminosidade, saturación-intensidade e croma-ton) na representación de composicións e formas naturais e artificiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B5.1.2. Demostra o coñecemento, con explicacións orais, escritas e gráficas, dos fundamentos teóricos da cor en composicións e estudos cromáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA1.B5.1.3. Aplica de maneira expresiva a cor na obra plástica persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC

			<ul style="list-style-type: none">▪ DA1.5.1.4. Analiza o uso da cor observando as producións artísticas de referencia en todas as súas manifestacións.	<ul style="list-style-type: none">▪ CSIEE▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none">▪ DA1.B5.1.5. Representa os matices cromáticos, a partir de observación do natural, mediante a mestura de cores primarias.	<ul style="list-style-type: none">▪ CSIEE▪ CD

2.4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN.

Empregar con propiedade a terminoloxía específica correspondente ós distintos contados da materia, así como coñecer e empregar correctamente os procedementos e materiais propostos.

Valorarase a capacidade de seleccionar, relacionar e empregar con criterio a terminoloxía e os diversos materiais, axeitándoos á consecución do obxectivo plástico desexado.

Describir graficamente formas orgánicas naturais, prestando especial atención ás súas organizacións estruturais.

Este criterio valora o grado de destreza conseguido na consecución dun obxecto representado, dentro dunha harmonía estilística que sexa expresada visual mente cunha coherencia tanto formal como cromática. Os alumnos e alumnas teñen que reflexar a pluralidade formal existente na natureza de forma clara e estruturada. Esta representación permite valorar e establecer o desenrolo da súa capacidade cognitiva e dedutiva, baseada na observación da estrutura das formas orgánicas que caracteriza a morfoloxía da natureza.

Describir graficamente obxectos do entorno, distinguindo neles elementos básicos da configuración da súa forma (liñas e planos, tanto vistos coma ocultos).

Este criterio pretende comprobar o desenrolo da capacidade de observación e posterior análises que permite reflexionar sobre o observado, para que posibilite a súa plasmación nun espazo Bi dimensional por medio de recursos descritivos dibuxísticos claros e axeitados que permitan a comprensión do conxunto analizado tanto evidenciando os datos explícitos coma os implícitos. En definitiva preténdese comprobar con este criterio a capacidade de estudio e expresión gráfica da información oculta facéndoa visible.

Representar con intención descritiva e mediante o uso da liña, formas tridimensionais sobre o plano, con atención á proporción e ás deformacións perspectivas.

Vincúlase este criterio á capacidade de discernir entre o necesario e o superfluo, o imprescindible e o irrelevante. Este proceso facilita valorar a capacidade de captación dos elementos gráficos esenciais. Débese destacar que, o que persegue este criterio non é evidenciar só a representación mimética das formas senón seleccionar o máis representativo da realidade observada.

Representar graficamente obxectos de marcado carácter volumétrico por medio de liña e mancha, sabendo traducir o volume mediante planos de grises, analizando a influencia da luz na comprensión da representación da forma.

Neste criterio valórase a consecución do gradiente que modele as superficies representadas desde o punto de vista lumínico, cromático e textural. Para conseguir este fin demostrárase tanto o coñecemento como o dominio do medios plásticos necesarios e máis adecuados. Este medio de representación debe corresponderse cun efecto volumétrico dos obxectos en harmonía coa gran diversidade de superficies existentes na natureza.

Demostrar e aplicar o coñecemento das leis básicas da percepción visual.

Con este criterio trátase de constatar a capacidade do alumnado para observar, reflexionar e relacionar tanto imaxes globais como elementos formais dispersos e así valorar o seu xuízo para o seu plasmación nun espazo gráfico bidimensional que demostre a súa capacidade plástica expresiva e compositiva de posición, correspondencia, distribución, coincidencia, similitude, tonalidade, matiz e iluminación.

Demostrar o coñecemento dos fundamentos físicos da cor e a súa terminoloxía básica.

Este criterio permite avaliar o grao de coñecemento adquirido sobre teoría e factores físico-químicos da cor. Así mesmo, valorarase a comprensión e asimilación destes coñecementos para a súa aplicación práctica por medio dos parámetros psicofísicos da cor utilizados na súa obra plástica.

Realizar representacións plásticas a través de procedementos e técnicas cromáticas de formas artificiais sinxelas, atendendo á modificación da cor producida pola incidencia da luz dirixida con ese fin.

Este criterio permite avaliar a correcta utilización das escalas lumínicas cromáticas, considerando o progreso na apreciación das calidades lumínicas das superficies e demostrando un control das modificacións tonales perceptibles, como a perda de forza cromática e luminosidade nas gradacións e a capacidade para corrixir os cambios tonais significativos.

Concrecións dos criterios de avaliación a nivel de aula en relación cos bloques de contido:

- B1.1. Valorar a importancia do debuxo como ferramenta do pensamento e fin en si mesmo, a través da historia da arte, no proceso creativo, con fins artísticos, tecnolóxicos ou científicos.
- B1.2. Utilizar con criterio os materiais e a terminoloxía específica.
- B1.3. Amosar unha actitude autónoma e responsable, respectando as producións propias e alleas, así como o espazo de traballo e as pautas indicadas para a realización de actividades, achegando á aula todos os materiais necesarios.
- B2.1. Describir graficamente obxectos naturais ou artificiais, amosando a comprensión da súa estrutura interna.
- B2.2. Empregar a liña para a configuración de formas e transmisión de expresividade.
- B3.1. Elaborar composicións analíticas, descritivas e expresivas con diferentes graos de iconicidade.
- B3.2. Aplicar as leis básicas da percepción visual ao representar distintos volumes xeométricos ou orgánicas dentro dun espazo compositivo, atendendo ás proporcións e á perspectiva.
- B4.1. Representar o volume de obxectos e espazos tridimensionais mediante a técnica do claroscuro.
- B4.2. Valorar a influencia da luz como configuradora de formas e o seu valor expresivo.
- B4.3. Explorar as posibilidades expresivas da textura visual e o claroscuro.
- B5.1. Coñecer e aplicar os fundamentos teóricos sobre a cor e as relacións cromáticas, tanto na expresión gráfico plástica como na análise de diversas manifestacións artísticas.

CUALIFICACIÓN.

O sistema de cualificación para os instrumentos de avaliación sería o seguinte:

- **Probas prácticas:** Valorarase o manexo dos utensilios empregados, de acordo as técnicas plásticas empregadas. Tamén no caso que se empregue o ordenador e programas específicos de acordo a os contidos.

- **Traballos feitos individualmente:** Terase en conta a calidade do contido, a súa presentación, se está de acordo cas pautas dadas, a entrega no prazo indicado, a capacidade de análise e síntese, a capacidade crítica, etc...

- **Traballos feitos en grupo:** Valorarase a calidade do contido, a presentación, se está de acordo cas pautas dadas, a limpeza, precisión, a entrega no prazo indicado, a participación no grupo, así como a capacidade discursiva da exposición.

- **Traballo na aula:** Terase en conta que o alumno/a leve o material para traballar na aula, así coma a realización dos traballos, limpeza, presentación, as preguntas que se formulan ó respecto, normas da clase, a curiosidade e interese pola materia, a creatividade e investigación persoal.

A cualificación final de cada avaliación responderá a todas as valoracións que se teñan feitas ao longo da mesma.

Para a recollida de datos, feitos e principios, empregaranse distintos métodos:

- ✓ Rexistro de incidencias na clase na libreta do profesor, ou medio dixital equivalente.
- ✓ Exposicións orais, vía rúbrica.
- ✓ Traballos monográficos, vía rúbrica.
- ✓ Traballos plásticos.
- ✓ Exames, cuestionarios, tests.

Todo o dito anteriormente contará un (70% da nota)

Ademais, cualificarase de cero a dez o grao de asimilación dunha serie de valores, conductas e normas (30% da nota):

- ✓ Asistencia puntual a clase.
- ✓ Atención en clase e escoita activa.
- ✓ Limpeza: nos traballos, da aula.

- ✓ Normas de cortesía: levantar a man ó preguntar, respectar turno palabra...
 - ✓ Competencia social e cidadá
 - ✓ Competencia “aprender a aprender”.
 - ✓ Interese pola área: tradúcese no traballo desenvolvido na aula e na casa.
 - ✓ Traer os materiais.
-

3. DEBUXO ARTÍSTICO II.

3.1.- OBXECTIVOS.

Interpretar as formas dende diferentes formulacións estéticas e significativas, realizando modificacións que leven a resultados diverxentes respecto das formas iniciais.

Comprender e valorar a importancia do estudio do natural das formas orgánicas.

Dominar e aplica-las variables da forma na composición, experimentando coas relacións entre os elementos gráfico-plásticos desta.

Desenvolve-la memoria visual e a retentiva mediante a realización de exercicios que potencien os mecanismos perceptivos e expresivos ó servicio da representación artística.

Cofecer, apreciar e utilizar adecuadamente as posibilidades expresivas das distintas técnicas e materiais, utilizándoas dunha maneira ordenada e eficaz.

Desenvolve-la sensibilidade artística, concienciándose da necesidade do equilibrio entre emoción e razón, necesario para a aprendizaxe do Debuxo Artístico.

Utilizar conscientemente os coñecementos adquiridos como medios de expresión das propias ideas e como recurso para comprender mellor as expresións plásticas alleas.

Analizar e representar as formas espaciais de xeito que podan ser comprendidas

Definir as formas naturais, incluída a figura humana, atendendo á súa estrutura formal e ás súas posibilidades expresivas.

3.2.- CONTIDOS.

I. Análise e modificación da forma.

Estudio da forma. Apunte-esquema-boceto.

Representación analítica. Representación sintética.

II. Análises de formas naturais.

Xeometría e natureza.

Estudio descritivo.

Modificacións comunicativas.

III. Aproximación subxectiva ás formas.

Psicoloxía da forma e a composición. Distintas organizacións espaciais das formas.

Equilibrios e tensións.

Variacións da aparencia formal respecto ó punto de vista perceptivo.

Valor expresivo da luz e a cor.

Estudio da composición en obras de arte da pintura.

IV. Forma real. Memoria visual. Traballos de retentiva.

Interpretacións expresivas.

V. Análise da figura humana.

Relacións de proporcionalidade.

Estudio do movemento na figura humana. Apuntes do natural.

VI. Análises espaciais Antropometría.

Espazos interiores. Tratamento da luz.

Espazos exteriores. Espazos urbanos e naturais. Apuntes do natural.

Contidos actitudinais.

Interese por analiza-la realidade e experimentar novos procedementos.

Interese por aportar solucións orixinais ás propias producións.

Valoración da importancia de elixir as técnicas e procedementos axeitados segundo a finalidade que se pretenda.

Interese pola observación do contorno e súa interpretación.

Interese por desenvolver a destreza técnica como medio para acrecentar a expresividade visual.

Valoración do corpo humano como medida e orixe dunha visión estética do mundo.

Actitude de auto esixencia para a busca de novas solucións e resultados creativos.

Valoración crítica de calquera tipo de composición e creación plástica.

Sensibilidade polo patrimonio artístico e cultural.

3.3.- SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS:

1º TRIMESTRE:

A Forma.

- Análise da forma.
 - Estudio da forma.
 - Representación analítica e sintética.
 - As formas naturais. Xeometría e natureza.
 - Memoria visual. Traballos de retentiva.
 - Interpretacións expresivas.

2º TRIMESTRE:

A Composición.

- Percepción e comunicación visual.
- Revisión das claves perceptivas.
- Elementos sintácticos.
 - Tensión
 - Peso visual
 - Nivelación e aguzamento
 - Atracción e agrupamento
 - Positivo e negativo
- Tipos de composición.
 - Composición simétrica, asimétrica e dinámica.
 - O ritmo.

Análise da figura humana.

- O corpo e as proporcións.
- Anatomía básica.
- Construción da figura.
- Liñas e ritmo.
- Estudio do movemento na figura.

Apuntes do natural.

- Análise espacial.

A perspectiva. Aplicación da perspectiva cónica ó debuxo artístico.

- As formas tridimensionais no espazo e a súa interacción.

Espazos interiores e exteriores.

- Tratamento da luz.
- Espazo urbano e natural.

3º TRIMESTRE:

Técnicas e procedementos artísticos no século XX. Aproximación e interpretación práctica.

As primeiras vangardas do S. XX.

- A rebeldía da cor.
- O cubismo.
- A 1ª abstracción.

O Poder do irracional e o arte funcional.

- Expresionismo e surrealismo.
- O arte ó servicio da sociedade. Bauhaus

As segundas vangardas.

- Informalismo matérico e xestual.
- Expresionismo abstracto.
- Arte cinético.

Arte dos 60 e 70.

- Pop-Art.
- Happening.
- Arte Povera.
- Minimal.
- Arte conceptual.
- Hiperrrealismo.

A Posmodernidade nos 80.

- Transvangarda Italiana e Salvaxes alemáns.
 - Neoexpresionismo.
 - A instalación.
-

3.4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN.

Empregar con propiedade a terminoloxía específica correspondente ós distintos contados da materia, así como coñecer e empregar correctamente os procedementos e materiais propostos.

Valorarase a capacidade de seleccionar, relacionar e empregar con criterio a terminoloxía e os diversos materiais, axeitándoos á consecución do obxectivo plástico desexado.

Describir graficamente formas orgánicas naturais, prestando especial atención ás súas organizacións estruturais.

Este criterio valora o grado de destreza conseguido na consecución dun obxecto representado, dentro dunha harmonía estilística que sexa expresada visual mente cunha coherencia tanto formal como cromática. Os alumnos e alumnas teñen que reflexar a pluralidade formal existente na natureza de forma clara e estruturada. Esta representación permite valorar e establecer o desenrolo da súa capacidade cognitiva e dedutiva, baseada na observación da estrutura das formas orgánicas que caracteriza a morfoloxía da natureza.

Describir graficamente obxectos do entorno, distinguindo neles elementos básicos da configuración da súa forma (liñas e planos, tanto vistos coma ocultos).

Este criterio pretende comprobar o desenrolo da capacidade de observación e posterior análises que permite reflexionar sobre o observado, para que posibilite a súa plasmación nun espazo bidimensional por medio de recursos descritivos dibuxísticos claros e axeitados que permitan a comprensión do conxunto analizado tanto evidenciando os datos explícitos coma os implícitos. En definitiva preténdese comprobar con este criterio a capacidade de estudio e expresión gráfica da información oculta facéndoa visible.

Representar con intención descritiva e mediante o uso da liña, formas tridimensionais sobre o plano, con atención á proporción e ás deformacións perspectivas.

Vincúlase este criterio á capacidade de discernir entre o necesario e o superfluo, o imprescindible e o irrelevante. Este proceso facilita valorar a capacidade de captación dos elementos gráficos esenciais. Débese destacar que, o que persegue este criterio non é evidenciar só a representación mimética das formas senón seleccionar o máis representativo da realidade observada.

Representar graficamente obxectos de marcado carácter volumétrico por medio de liña e mancha, sabendo traducir o volume mediante planos de grises, analizando a influencia da luz na comprensión da representación da forma.

Neste criterio valórase a consecución do gradiente que modele as superficies representadas desde o punto de vista lumínico, cromático e textural. Para conseguir este fin demostrárase tanto o coñecemento como o dominio do medios plásticos necesarios e máis adecuados. Este medio de representación debe corresponderse cun efecto volumétrico dos obxectos en harmonía coa gran diversidade de superficies existentes na natureza.

Demostrar e aplicar o coñecemento das leis básicas da percepción visual.

Con este criterio trátase de constatar a capacidade do alumnado para observar, reflexionar e relacionar tanto imaxes globais como elementos formais dispersos e así valorar o seu xuízo para o seu plasmación nun espazo gráfico bidimensional que demostre a súa capacidade plástica expresiva e compositiva de posición, correspondencia, distribución, coincidencia, similitude, tonalidade, matiz e iluminación.

Demostrar o coñecemento dos fundamentos físicos da cor e a súa terminoloxía básica.

Este criterio permite avaliar o grao de coñecemento adquirido sobre teoría e factores físico-químicos da cor. Así mesmo, valorarase a comprensión e asimilación destes coñecementos para a súa aplicación práctica por medio dos parámetros psicofísicos da cor utilizados na súa obra plástica.

Realizar representacións plásticas a través de procedementos e técnicas cromáticas de formas artificiais sinxelas, atendendo á modificación da cor producida pola incidencia da luz dirixida con ese fin.

Este criterio permite avaliar a correcta utilización das escalas lumínicas cromáticas, considerando o progreso na apreciación das calidades lumínicas das superficies e demostrando un control das modificacións tonais perceptibles, como a perda de forza cromática e luminosidade nas gradacións e a capacidade para corrixir os cambios tonais significativos.

Concrecións dos criterios de avaliación a nivel de aula en relación cos bloques de contido:

- B1.1. Valorar a importancia do debuxo como ferramenta do pensamento e fin en si mesmo, a través da historia da arte, no proceso creativo, con fins artísticos, tecnolóxicos ou científicos.
- B1.2. Utilizar con criterio os materiais e a terminoloxía específica.
- B1.3. Amosar unha actitude autónoma e responsable, respectando as producións propias e alleas, así como o espazo de traballo e as pautas indicadas para a realización de actividades, achegando á aula todos os materiais necesarios.
- B2.1. Describir graficamente obxectos naturais ou artificiais, amosando a comprensión da súa estrutura interna.
- B2.2. Empregar a liña para a configuración de formas e transmisión de expresividade.
- B3.1. Elaborar composicións analíticas, descritivas e expresivas con diferentes graos de iconicidade.
- B3.2. Aplicar as leis básicas da percepción visual ao representar distintos volumes xeométricos ou orgánicas dentro dun espazo compositivo, atendendo ás proporcións e á perspectiva.
- B4.1. Representar o volume de obxectos e espazos tridimensionais mediante a técnica do claroscuro.
- B4.2. Valorar a influencia da luz como configuradora de formas e o seu valor expresivo.
- B4.3. Explorar as posibilidades expresivas da textura visual e o claroscuro.
- B5.1. Coñecer e aplicar os fundamentos teóricos sobre a cor e as relacións cromáticas, tanto na expresión gráfico plástica como na análise de diversas manifestacións artísticas.

CUALIFICACIÓN.

O sistema de cualificación para os instrumentos de avaliación sería o seguinte:

- **Probas prácticas:** Valorarase o manexo dos utensilios empregados, de acordo as técnicas plásticas empregadas. Tamén no caso que se empregue o ordenador e programas específicos de acordo a os contidos.

- **Traballos feitos individualmente:** Terase en conta a calidade do contido, a súa presentación, se está de acordo cas pautas dadas, a entrega no prazo indicado, a capacidade de análise e síntese, a capacidade crítica, etc...

- **Traballos feitos en grupo:** Valorarase a calidade do contido, a presentación, se está de acordo cas pautas dadas, a limpeza, precisión, a entrega no prazo indicado, a participación no grupo, así como a capacidade discursiva da exposición.

- **Traballo na aula:** Terase en conta que o alumno/a leve o material para traballar na aula, así coma a realización dos traballos, limpeza, presentación, as preguntas que se formulan ó respecto, normas da clase, a curiosidade e interese pola materia, a creatividade e investigación persoal.

A cualificación final de cada avaliación responderá a todas as valoracións que se teñan feitas ao longo da mesma.

Para a recollida de datos, feitos e principios, empregaranse distintos métodos:

- ✓ Rexistro de incidencias na clase na libreta do profesor, ou medio dixital equivalente.
- ✓ Exposicións orais, vía rúbrica.
- ✓ Traballos monográficos, vía rúbrica.
- ✓ Traballos plásticos.
- ✓ Exames, cuestionarios, tests.

Todo o dito anteriormente contará un (80% da nota)

Ademais, cualificarase de cero a dez o grao de asimilación dunha serie de valores, conductas e normas (20% da nota):

- ✓ Asistencia puntual a clase.
- ✓ Atención en clase e escoita activa.
- ✓ Limpeza: nos traballos, da aula.

- ✓ Normas de cortesía: levantar a man ó preguntar, respectar turno palabra...
 - ✓ Competencia social e cidadá
 - ✓ Competencia “aprender a aprender”.
 - ✓ Interese pola área: tradúcese no traballo desenvolvido na aula e na casa.
 - ✓ Traer os materiais.
-

3.5. CADRO DE RELACIÓN ENTRE OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE.

Debuxo Artístico II. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A forma. Estudo e transformación				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Percepción e descrición obxectiva da forma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Desenvolve a destreza debuxística con distintos niveis de iconicidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B1.1.1. Interpreta e aplica formas ou obxectos atendendo a diversos graos de iconicidade, con diferentes técnicas gráficas e segundo as súas funcións comunicativas (ilustrativas, descritivas, ornamentais ou subxectivas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Modelo analítico e modelo sintético. ▪ B1.3. Retentiva e memoria visual. Consideracións mnemotécnicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Interpretar unha forma ou un obxecto segundo as súas intencións comunicativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B1.1.2. Analiza a configuración das formas naturais e artificiais discriminando o esencial das súas características formais, mediante a execución gráfica e a discusión verbal e escrita. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CD
Bloque 2: A expresión da subxectividade				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Psicoloxía da forma e a composición. Estudo e aplicación dos elementos compositivos que rexen a intención expresiva das creacións plásticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Desenvolver a capacidade de representación das formas mediante a memoria e a retentiva visual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B2.1.1. Representa formas aprendidas mediante a percepción visual e táctil atendendo ás súas características formais esenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Comportamento e interrelación das formas tridimensionais no espazo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Elaborar imaxes con distintas funcións expresivas utilizando a memoria e a retentiva visual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B2.2.1. Expresa sentimentos e valores subxectivos mediante a representación de composicións figurativas e abstractas de formas e cores (funcións expresivas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B2.2.2. Experimenta con métodos creativos de memorización e retentiva para procurar distintas representacións mediante valores lumínicos, cromáticos e compositivos, dun mesmo obxecto ou composición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Valor expresivo da luz e da cor. ▪ B2.4. Ruptura da tradición figurativa e nacemento de novas interpretacións da realidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Investigar sobre a expresividade individual, coa linguaxe propia da expresión gráficoplástica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B2.3.1. Analiza de forma verbal e escrita, individual e colectivamente, obras propias ou alleas, atendendo aos seus valores subxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
Bloque 3. Debuxo e perspectiva				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Valoración da aparencia formal respecto ao punto de vista perceptivo. ▪ B3.2. Representación da forma con fins expresivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Representar graficamente con diferentes niveis de iconicidade, as formas, illadas ou nunha composición, o contorno inmediato, interiores e exteriores, expresando as características espaciais e de proporcionalidade, e valores lumínicos e cromáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B3.1.1. Comprende e representa as formas desde distintos puntos de vista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B3.1.2. Observa o contorno como un elemento de estudo gráfico e elabora composicións cromáticas e lineais, atendendo ás variacións formais segundo o punto de vista. ▪ DA2.B3.1.3. Representa os obxectos illados ou nun contorno coñecendo os aspectos estruturais da forma, a posición e o tamaño dos seus elementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC

Bloque 4. O corpo humano como modelo				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Análise da figura humana. Relacións de proporcionalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Analizar as relacións de proporcionalidade da figura humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B4.1.1. Comprende a figura humana como un elemento de estudo gráfico e expresivo, mediante a observación e a reflexión de obras propias e alleas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B4.1.2. Analiza a figura humana atendendo ás súas relacións de proporcionalidade mediante a observación do natural ou con modelos estáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Nocións básicas de anatomía artística. ▪ B4.3. Estudo e representación do movemento da figura humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Representar a figura humana e o seu contorno, identificando as relacións de proporcionalidade entre o conxunto e as súas partes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B4.2.1. Representa a figura humana atendendo á expresión global das formas que a compoñen e á articulación e a orientación da estrutura que a define. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B4.3.1. É capaz de representar e captar o movemento da figura humana de forma gráfico-plástica aplicando diferentes técnicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Antropometría. Relacións da figura humana co espazo arquitectónico e co contorno natural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Experimentar cos recursos gráfico-plásticos para representar o movemento e a expresividade da figura humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B4.3.2. Elabora imaxes con distintos procedementos gráfico-plásticos e diversas funcións expresivas coa figura humana como suxeito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CCEC
			Bloque 5. O debuxo no proceso creativo	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ j ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Técnicas secas máis comúns e a súa aplicación no proceso creativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer e aplicar as ferramentas dixitais de debuxo e as súas aplicacións na creación gráfico-plástica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DA2.B5.1.1. Coñece e aplica as ferramentas do debuxo artístico dixital utilizando as TIC en procesos creativos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<p>▪ B5.2. Introducción ás técnicas húmidas e a súa aplicación no proceso creativo. Emprego das ferramentas TIC nos procesos creativos.</p>	<p>▪ B5.2. Valorar a importancia do debuxo como ferramenta do pensamento e do coñecemento da súa terminoloxía, dos materiais e dos procedementos para desenvolver o proceso creativo con fins artísticos, tecnolóxicos ou científicos, así como as posibilidades das TIC.</p>	<p>▪ DA2.B5.2.1. Valora a importancia do debuxo artístico nos procesos proxectivos elaborando proxectos conxuntos con outras disciplinas artísticas ou non do mesmo nivel ou externos.</p> <p>▪ DA2.B5.2.2. Demostra creatividade e autonomía nos procesos artísticos, propondo solucións gráfico-plásticas que afiancen o seu desenvolvemento persoal e a súa autoestima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<p>▪ DA2.B5.2.3. Está orientado/a e coñece as posibilidades do debuxo artístico nas ensinanzas artísticas, tecnolóxicas e científicas con exemplos claros e contacto directo con artistas, deseñadores/as, científicos/as e técnicos/as.</p> <p>▪ DA2.B5.2.4. Selecciona, relaciona e emprega con criterio a terminoloxía específica en postas en común dos seus proxectos individuais ou colectivos, fomentando a participación activa e a crítica construtiva.</p> <p>▪ DA2.B5.2.5. Utiliza con propiedade os materiais e os procedementos máis idóneos para representar e expresarse en relación ás linguaxes gráfico-plásticas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ i ▪ m ▪ n ▪ d ▪ g 	<p>▪ B5.3. Actitude creativa.</p>	<p>▪ B5.3. Amosar unha actitude autónoma e responsable, respectando as producións propias e alleas, así como o espazo de traballo e as pautas indicadas para a realización de actividades, achegando á aula todos os materiais necesarios.</p>	<p>▪ DA2.B5.3.1. Mantén o seu espazo de traballo e o seu material en perfecto estado, e achégao á aula cando é necesario para a elaboración das actividades.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

4.- DEREITO AVALIACIÓN CONTINUA.

Segundo contempla o Regulamento de Rexime Interno do IES Rodeira, cando un alumno de bacharelato falta de maneira inxustificada un 10% de sesións ou xustificadamente un 20% de sesións, pode perder o dereito a súa avaliación continua. Para estes casos, o Departamento de Debuxo estima convinte a realización dunha proba extraordinaria no mes de xuño.

5.-. RECUPERACIÓN DA MATERIA PENDENTE.

O Alumnado de bacharelato coas materias de debuxo técnico ou debuxo artístico pendente, poderá recuperalo facendo unha proba práctica, que se realizará en tempo e forma. O alumnado ten a súa disposición todo os elementos necesarios para poder superar a materia pendente.

6.-. METODOLOXÍA

- **Actividades de desenvolvemento dos distintos contidos:** Coa finalidade de que o alumnado adquira os coñecementos.
- **Actividades de consolidación:** Os alumnos/as realizarán actividades nas que se traballarán sempre os contidos conceptuais explicados na clase.
- **Actividades de avaliación:** Son as actividades dirixidas á avaliación formativa e sumativa e é a avaliación das actividades de consolidación.

7.-. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS:

O departamento conta coa súa páxina web debuxo.iesrodeira.com.
A biblioteca de aula, pode ser consultada polo alumnado que o desexe.

DEBUXO TÉCNICO I E II:

LIBROS DE TEXTO RECOMENDADOS:

1º e 2º DE BACHARELATO

Debuxo Técnico. Autor: Ricardo Ladero Lorente. Reprogalicia, S.L. Edicións. ISBN: 84- 932887-9-9

1º DE BACHARELATO

Exercicios Debuxo Técnico 1º Bacharelato. Autores: Ricardo Ladero Lorente e Román Castro Varela. Reprogalicia, S.L. Edicións.
ISBN: 84-932887-7-2

2º DE BACHARELATO

Exercicios Debuxo Técnico 2º Bacharelato. Autores: Ricardo Ladero Lorente e Román Castro Varela. Reprogalicia, S.L. Edicións.
ISBN: 84-932887-6-4

DEBUXO ARTISTICO I e II.

Non se emprega un libro de texto oficial, pero o alumno pode consultar o seguinte:

Dibujo Artístico I. Autores: Eugenio Bargeño Gómez y Mercedes Sánchez Zarco.
Ed. McGraw-Hill. Madrid.
ISBN: 84-481-4681-6

Tamén se propoñen, como bibliografía complementaria, os seguintes.

CAMP, Jeffery (1983). Dibujar con los grandes maestros. Barcelona: Hermann Blume.

EDWARDS, Betty (1988). Aprender a Dibujar. Madrid: Hermann Blume, (segunda reimpresión).

LAMBERT, Susan (1996). El Dibujo. Técnica y Utilidad. Una introducción a la percepción del dibujo. Madrid: Hermann Blume.

LEYMARIE, J. (1979). El dibujo. Historia de un arte. Barcelona: Carrogio, Skira. PIGNATTI, Terisio (1981). El dibujo, de Altamira a Picasso. Madrid: Cátedra.

SMITH, Ray (1990). El manual del artista. Madrid: Hermann Blume.

WESCHER, H. (1976). La historia del collage. Del cubismo a la actualidad. Barcelona: G. Gili.

